

ВІСНИК VISNYK

-VISNYK

Свобода народам!

Свобода людині!

Спілено - політичний місячник

ЗМІСТ

Д-р Михайло Кушнір — На маргінесі готеборгської промови Хрущова	1
Ярослав Стецько — Засади української зовнішньої політики	4
С. Подільська — На слідах Мазепи	9
Евген Ляхович — Сила характеру	11
Слава Стецько — В'єтнамська пересторона	13
Сергій Жук — Вірш	13
Я. Онищук — Московська демократія	14
Літописець — Коли молоді бунтуються	15
М. Величківський — Хрущов і советське сільське господарство	18
В. Давиденко — „Батальон необмундированих”	19
Д-р Роман В. Кухар — Словінці призабутий народ	22
Анатоль В. Бедрій — Апостол української національної революції	25
** — Піттсбург вітас п. Я. Стецька	27
** — Т. Шевченко — борець за свободу Європи	28
Шевченківська зустріч-маніфестація в Детройті	29
I. Б. — Де жах перевершив себе	30
Ікер — Міжнародня ліга (фейлетон)	32

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

КОЛЯДА НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД 1963

ЕМБРІДЖ, П.А.

По \$ 2.00 — В. Пітешин, М. Бренчак, М. Криса, І. Орішко, М. Зерон, І. Ясеницький, В. Ясеницький, М. Гірняк, О. Білік, Ю. Іваськевич, М. Волошин, С. Пташник, М. Гладьо, В. Гладьо, А. Музика, В. Чирмак, Г. Папінчак, Л. Гніздюх, М. Стерківський, В. Коваль, І. Гось, Е. Грицик, І. Бірців, П. Сомар, Е. Букеня, С. Душкевич, М. Пітула, І. Волошин, Ч. Мошора, Н. Н., І. Гарбінський, І. Сирко, П. Гачок.

По \$ 1.00 — І. Паславський, П. Назаревич, М. Чередарчук, М. Гакавчин, П. Радимський, І. Радимський, М. Дужницька, К. Косць, А. Студія, О. Бузар, Г. Уштан, А. Уштан, О. Філіпс, І. Лех, М. Грицковян, С. Гебет, А. Сирко, С. Дністрян.

По \$ 0.50 — С. Коваль, Р. Контер.

НЮ БРОНСВІК, Н. Дж.

Збіркові листи чч.: 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 550. Збірщики: п-на С. Старанчак, п-на Оля і Богданна Хомут. пп.: Г. Добуш, Я. Івахів, М. Слободян, Т. Бутрей, С. Мельничук, М. Мостовий, С. Кинік, В. Ясиновський, М. Хомут, І. Підгайний, Ю. Ясиновський, В. Ясинович, В. Хомут, М. Бойчук.

По \$ 25.00 — М. Гебср.

По \$ 20.00 — Я. Івахів, Г. Добуш.

По \$ 15.00 — В. Хомут.

По \$ 10.00 — В. Ясиновський, В. Матіїв, Л. Скарадай, М. Хомут, М. Мостовий.

По \$ 7.00 — п. Рудяк.

По \$ 6.00 — В. Цяпа.

По \$ 5.00 — о. В. Танчак, інж. О. Ратич, інж. В. Котис, п-во Микитка, О. Щадинський, інж. В. Безсонів, Р. Старожитник, С. Мельничук, С. Старожитник, інж. Грабович, інж. Лабінський, І. Гнідель, Ю. Ясиновський, Д. Рохмак, Б. Ландвіт, В. Гронь, О. Полагіцький, І. Маріяш, інж. Букачівський, інж. Дібайлло, М. Слободян, В. Коза, п. Свічарнюк, Е. Геречка, І. Ставичний, П. Довбачук, Г. Гураль, П. Савка, М. Кузів, Ю. Тарнавський, М. Ровенко, В. Мамчур, Ф. Літувінський, С. Кинік, М. Жіні, Ессо-Смітс, М. Захарко, В. Тарнавський, В. Тернопільський, П. Панкевич, М. Бойчук, О. Корбут, В. Лашенюк.

По \$ 4.00 — В. Оріховський, В. Іванович, інж. Д. Демедюк.

По \$ 3.00 — д-р Я. Ковбей, п-во Романишин, Ю. Лопинішин, П. Козар, ред. М. Степаненко, М. Гуцул, Е. Ярмолюк, М. Вілас, інж. Д. Геча, Я. Ярема, Т. Бутрей, П. Яцук.

По \$ 2.00 — інж. Я. Ощудляк, Л. Ратич, Д. Гусар, В. Слободян, О. Подоляк, І. Підгайний, М. Поглід, І. Пілат, В. Білецький, проф. О. Цісик, М. Мамота, В. Зоря, С. Бучацький, С. Маринюк, А. Прокопович, В. Колтовський, М. Пеняж, Мельник, Д. Стефан, Т. Джус, В. Біленецький, П. Литвин, О. Швед, нечиткий, М. Петляк,

По \$ 1.00 — Д. Клапко, Г. Литвин, В. Слободян, В. Несенюк, Кузьменко, Д. Федорців.

ДІТРОІТ

Збіркова листа ч. 291, збірщик Іван Карпяк \$ 142.00.

Збіркова листа ч. 293, збірщик Петро Куцій \$ 113.00.

Збіркова листа ч. 295, збірщик Василь Зубар \$ 140.00.

Збіркова листа ч. 296, збірщик Василь Зубар \$ 77.00.
Збіркова листа ч. 298, збірщик Федір Тимочко \$ 121.00.

Збіркова листа ч. 299, збірщик Іван Васьо \$ 63.00.

Збіркова листа ч. 300, збірщик Іван Васьо \$ 44.00.

Збіркова листа ч. 301, збірщик Михайло Федишин \$ 75.00.

Збіркова листа ч. 303, збірщик Дмитро Сулима \$ 47.00.

Збіркова листа ч. 304, збірщик Дмитро Сулима \$ 110.32.

Збіркова листа ч. 305, збірщик Теодор Шевчук \$ 26.00.

Збіркова листа ч. 306, збірщик Тарак Когут \$ 14.00.

Збіркова листа ч. 307, збірщик Микола Климишин \$ 94.00.

Збіркова листа ч. 308, збірщик Н. Н. \$ 170.00.

Збіркова листа ч. 314, збірщик Маріян Заблоцький \$ 195.00.

Збіркова листа ч. 315, збірщик Петро Демчук \$ 147.00.

Збіркова листа ч. 316, збірщик Володимир Скульський \$ 154.00.

Збіркова листа ч. 317, збірщик Микола Воскрес \$ 174.00.

Збіркова листа ч. 318, збірщик Михайло Березовський \$ 131.50.

Збіркова листа ч. 319, збірщик Н. Н. \$ 80.00.

ДЖЕМЕЙКА ПЛЕЙН, МАСС.

Збіркова листа ч. 111, збірщик Володимир Гончар \$ 73.00.

Збіркова листа ч. 112, збірщик Михайло Франківський \$ 137.00.

Збіркова листа ч. 113, збірщик Михайло Галущенко \$ 127.00.

БАЛТИМОРЕ, МД.

Збіркова листа ч. 366, збірщик Володимир Блашків \$ 32.00.

Збіркова листа ч. 367, збірщик Володимир Блашків \$ 72.00.

Збіркова листа ч. 368, збірщик Андрій Чорний \$ 69.00.

Збіркова листа ч. 369, збірщик Микола Турік \$ 41.00.

Збіркова листа ч. 371, збірщик Андрій Радь \$ 51.00.

Збіркова листа ч. 372, збірщик Володимир Стельмах \$ 91.00.

Збіркова листа ч. 373, збірщик Володимир Стельмах \$ 63.00.

Збіркова листа ч. 374, збірщик Володимир Стельмах \$ 17.00.

НЮ-БРОНСВІК, Н. І.

Збіркова листа ч. 541, збірщик М. Слободян \$ 36.00.

Збіркова листа ч. 542, збірщик М. Бойчук \$ 7.00.

Збіркова листа ч. 543, \$ 156.00.

Збіркова листа ч. 544, \$ 122.00.

(Продовження на 3-ій стор. обкладинки)

ВІСНИК

Д-р Михайло Кушнір

НА МАРГІНЕСІ ГОТЕБОРГСЬКОЇ ПРОМОВИ ХРУЩОВА

Подорож советського диктатора, Нікіти Хрущова, по скандінавських країнах, Данії, Швеції і Норвегії, не була ні для кого несподіванкою, бо ще задовго до неї світова преса з широкими коментарями писала про намір Хрущова відвідати ті країни. Але абсолютно несподіванкою для всіх був гострий виступ Хрущова проти прем'єра останнього українського уряду і голови ЦК АБН, Ярослава Стецька, в промові, виголошенні на офіційному прийнятті в Готеборзі, 25 червня ц. р.

Хрущов у своїй промові, під час обіду, влаштованого в його честь, після членостевих висловів приязні та надії на можливість мирного співжиття і господарської співпраці, — раптом нав'язує до справи зложение вінка від імені українського народу на могилі шведського короля, Карла XII, делегацію АБН і робить ту справу головним мотивом своєї промови. Такий випад найбільш авторитетного представника московської імперії, під час офіційних відвідин у чужій державі, на офіційному прийнятті, в такій матерії, як політична дія української еміграції, матерії, яка була дотепер проскрибована навіть на власній території, є, як досі, без прецеденсу.

Але послухаймо самого диктатора.

„Ми не маємо підстави до суперечок чи розходжень, ми не маємо й не можемо мати жадних територіальних претенсій. А все ж таки, під час моїх відвідин у Швеції, мене потряслася одна подія, яка трапилася тут, хоч я вірю, що ті іскри можуть бути погашені, поки дійде до спалаху”, — говорив Хрущов.

Зробивши такий вступ, Хрущов заявив, що він не мав наміру згадувати справи, про які буде говорити, але обставини й події, що тут розгорнулися, змусили його до того. Він мусить пригадати приявним долю шведського короля Карла XII, який разом із гетьманом

України, Мазепою, пішов війною на Росію і був розгромлений під Полтавою. Цю пригадку він хоче пов'язати з подіями, які саме тепер мали місце.

„Шведські часописи подали, — говорив Хрущов, — що якийсь український негідник, Ярослав Стецько, з'явився тут, і що він, так би мовити, від імені українського народу склав вінок на могилі Карла XII. Тепер я розумую над тим, що це має означати? Я почав думати, чи не означає це, що мене затягнено в пастку? Бо я прибув сюди, і водночас з'явився тут Стецько, може, з наміром захопити мене в полон, щоб Швеція могла почати похід в Україну? Але, жарти набік, такі речі бували в історії. Ми знаємо, чим справа закінчилася для короля Карла XII, Наполеона і Гітлера, так що не треба вам уже про це пригадувати. А все ж таки, як гість у вашій країні, я ставлю справу одверто й запитую пана прем'єра Ерляндера: чи ви хочете воювати проти Советського Союзу, чи ні? Що означає той вінок? Як я маю вяснити це після повороту до Москви? Я плянував після повороту додому піти на відпустку. Але тепер я не знаю, чи можу на це зважитися. Тому я вимагаю від вас, саме тепер, одвертої відповіді: чи ви будете підтримувати Стецька у війні проти Советського Союзу, чи ні?”

Для кожного, хто знає, як дбайливо Москва оминає всякого нав'язування до боротьби Мазепи за визволення України, хто знає її дотеперішнє становище до української політичної еміграції, яке обмежувалось трактуванням її, як жменьки морально згангренованих покидьків суспільства, авантюристів і вислужників чужих розвідок, — для того цей випад Хрущова був справжньою несподіванкою. Бо такого ще не бувало, щоб сам советський диктатор, дармащо замасковано, в насмішкуватому тоні, — підносив політичну дію української емігра-

ції, репрезентовану ЗЧ ОУН і АБН, до ролі суверенного політичного чинника, ладного приєднувати для своєї концепції навіть незалежні держави. Во не можна ні на хвилину припускати, щоб виступ Хрущова був лише емоційним випадом, необдуманою реакцією на несподівані події. Радше треба підкреслити, що Хрущов, цей холоднокровний грач, який так довго й успішно вмів загравати зі Сталіним, який так спритно зумів розправитися зі своїми противниками, який по трупах ішов, крок за кроком, до своєї мети, — далеко ще до свого виступу був докладно поінформований про пляни і дію „Червневого комітету”, про підготовану антикомуністичну демонстрацію та про приїзд делегації АБН.

Тому треба вважати, що виступ Хрущова був у принципі заздалегідь дбайливо обдуманий, доказом чого є також відгомін його виступу в советській пресі, яка помістила повний текст промови Хрущова. Для кожного, хто знає, що Москва поступається тільки під примусом, стає очевидним, що політична дія української еміграції, репрезентована АБН, — стає для комуністичної політичної тактики і стратегії в світі настільки загрозливою, що вона приневолена заважити її і призвати її діяння, що вона приневолена відступити від певних заложень і прийняти інший стиль нападу.

А в чому ж ця загроза?

Трагедією сучасного політичного світу є те, що немає в ньому іншої універсальної концепції, крім концепції комунізму. Світ зцілюється в одно, але ніхто, крім комуністів, не хоче взяти відповідальності за цілість. Одною з причин постійного політичного успіху Москви і її жорстокої та забріханої комуністичної системи є те, що советська політика висуває програму політичного універсалізму і в користь цього очевидного підступу заявляє готовість допома-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.
Board of Editors
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

гати покривдженим народам. Ця широко рекламиована готовість має своє пропагандивне значення, і то без уваги на те, чи допомога коли-небудь здійснюється. Але советська політика додглянула в сучасному світі цей загальний нурт: побіч кривд поодинокої людини, кривди малих народів. І вона цю силу покривдження запрягає до своїх злочинних, в дійсності зовсім протилежних, цілей. А в той самий час політика поодиноких держав у вільному світі, навіть політика ЗДА, ведеться егоцентрично і на зараді поодиноких парткуляризмів. Немає великих загальних концепцій.

І саме це запізнення світової політичної думки використовують большевики для свого універсалізму, і в останніх часах вони зробили в тій ділянці багато небезпечних кроків. Комунізм вийшов із матеріалістичної думки Заходу. Він здистансував свого батька в послідовності, напроті й безоглядності, але немає сумніву, що коріння цієї концепції криється — тут. У своїй новій фазі натиску на Захід і в пляні розкладу його зсередини пригадали собі в Кремлі про існування великих матеріалістичних наверстювань у країнах вільного світу. А в наступі пenetraції — це ідеальний союзник! Коли тільки довести йому однорідність і посвояченість заложень, — висліди можуть бути потрясаючі. Саме в цей момент комунізм починає звертатися до тих своїх природних союзників на Заході і пропонувати їм творення спільного „гуманістичного фронту”, як перед другою світовою війною, з подібних міркувань, він закликав ліві партії творити спільні „народні фронти”.

Москва, переходячи на зміну стилю, наголошує нове гасло, що комунізм приносить людині новий, сучасний гуманізм — почала водночас „культурну експансію комунізму”. Вона виявляється в трьох синхронізованих діях: 1) в усталюванні якнайбільшої кількості буржуазних сил на позиції невтралності; 2) в активізуванні „симпатиків соціалізму”, щоб вони з невтрального вичікування перейшли до чинної постави; 3) у використовуванні для цілей комунізму професійних, фахових і віроісповідних кол: мистців, письменників, учених, „прогресистів”, організацій молоді, організацій жінок. Коли в західніх країнах політичні осередки будуть „зневтралізовані”, симпатики кому-

нізму підбадьорені, а мистецькі, наукові та віроісповідні середовища переконані цілим рядом практичних демонстрацій, що „новий, сучасний гуманізм” дбає про задоволення їхніх потреб більше, ніж дотеперішня система — тоді твердиня вільного світу, яку годі здобути фронтовою атакою і плянованою економічною кризою, повинна зотліти зсередини і впасти, як дімок із карт.

На боротьбу з цією небезпекою виступає антиматеріялістичний чинник. Він перебуває також у різних постатях і в різній напрузі в країнах Заходу, він є всюди, хоч його мобілізація й усвідомлення ним завдань не всюди задовільні. Ідеологічна боротьба ведеться тепер уже в кожній точці земної кулі. За залізною завісою у своїй оголеній постаті, на Заході під різними претекстами і в різних родах камуфляжу.

Українська політична думка еміграції, представлена ЗЧ ОУН і АБН, бере в цій боротьбі якнайактивнішу участь.

Вона єдина протиставляє комуністичній політичній універсальній концепції — українську політичну універсальну концепцію, яка чітко підкреслює, що надійшов уже час, коли, щоб оборонити свою власну державу, хоча б наймогутнішу — треба боронити кожну іншу державу в такій самій мірі, як і свою.

Вона єдина поставила на чоло своїх змагань засаду справжнього християнського гуманізму, окарбувавши його в клічі: „Воля народам — воля людині!”

Вона стоїть непохитно на становищі, що неzmінна суть Москви полягає в загарбуванні чужих територій, в духовому й фізичному винищуванні підбитих націй, у безсердечній асиміляції, в політичному, соціальному й економічному гнобленні поневолених нею націй.

Вона перша зрозуміла, що основною метою Москви є всіми засобами і шляхами знівелювати самі нації взагалі.

Тому вона формулює українську концепцію визволення, як українську національно-визвольну революцію, спільно з визвольною ре-

волюцією народів, уярмлених російським імперіалізмом і комунізмом.

Тому вона стоїть на становищі, що відновлення незалежної української держави можна досягти не шляхом сепаратного, ізольованого визволення, не шляхом дипломатичних торгів, але виключно докорінною зміною сучасного ладу на Сході Європи і в уярмленій Москвою Азії, себто шляхом розвалу російської імперії.

Тому вона, протиставляючись Москві — символів рабства, тиранії і безбожництва, — видвигає містичний ідеал Києва, — символ свободи людини і народів, справедливості і віри в Бога.

Тому вона видвигає українську християнську універсальну політичну концепцію, змістом якої є не поширення чи звуження кордонів імперії, але розвал усіх імперій світу, перемога національно-визвольної ідеї, система національних незалежних держав усіх народів світу.

Невпинна праця АБН, а далі політичний реалізм, глибоке розуміння політичної ситуації світу й динаміка, які визначають українську політичну універсальну концепцію, видвигану АБН, — привертають до себе щораз більше увагу світу. І в цьому криється загроза для тактичних ходів Москви. Москва виносить саме тепер на світові ринки „соціалістичний гуманізм”, як мишолапку, а тим часом концепція українського християнського гуманізму, видвигана АБН, — унеможливе, в крайньому разі утруднює рекламу цього ошуканського твору. І в цьому знову загроза для політичних потягнень Москви.

В світлі цього стає зрозумілим замаскований покищо випад Хрущова. Треба сподіватися, що за ним прийдуть дальші, одвертіші.

Але Хрущов, нападаючи на прем'єра останнього українського уряду і голову ЦК АБН, Ярослава Стецька, зробив не тільки велику прислугу українській політичній еміграції, відкриваючи її вагу, але зробив ще щось більше: він мимоволі, проти власного наміру скріпив її морально.

ПРИЙМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ НА КНИЖКИ НАШИХ ІСТОРИКІВ:
ПРОФ. О. ОГЛОБЛИНА і ПРОФ. М. ЧУБАТОГО,

Ярослав Стецько

ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

(Продовження з попереднього числа)

Окремі країни вільного світу й українська справа

а) Якщо усувренення і відклик до власних сил Франції, доцінювання національної ідеї, змаг за унезалежнення вільної частини Європи з одночасним пробудженням її динамічної сили йтиме по лінії ініціювання й підтримки політики визволення і розвалу червоної імперії, а не буде міжkontinentальним Рапаллью, то ця тенденція зовнішньої політики Франції

виповнить історично корисну роль у світовій протиросійській боротьбі.

б) Французько-німецький союз, якщо його тривалість збереже Німеччина, не нехтуючи національно-революційних потенцій України та інших уярмлених в ССР націй, може привести до зasadничих змін у французькій зовнішній політиці в напрямі сприяння концепції розвалу советської імперії.

в) Покраяні країни типу Німеччини, Кореї,

ЯРОСЛАВ БЕНЦАЛЬ-СВІШАН

(26.II 1916 — 21.VII 1964)

Відійшов у вічність визначний громадянин нашої Спільноти, молодий, енергійний, життерадісний патріот нашої многострадальної Батьківщини, для якої він від молодих років трудився на різних ділянках суспільної роботи, не жалючи ні сил, ні здоров'я. Син визначних мистецтв-акторів, Миколи і Теодосії Бенцальів, Ярослав Бенцаль, обдарований мистецькими здібностями, по гімназійнім навчанню і богословських студіях, пішов спочатку за спадковим поєлкінням забагачувати національну культуру в ділянці театрального мистецтва. Але праця в театрі не тривас довго, бо в часі війни Покійний змінив звання мистця на звання вояка, щоб зі зброєю в руках стати в ряді борців за свободу свого поневоленого народу.

Знищенню на війні здоров'я прикувало молодого Ярослава на кілька літ до ліжка. Але бодрій дух і сильний організм перемогли недугу настільки, що дали йому спроможність продовжувати працю для свого народу. Він з великим запалом входить у громадське і політичне життя на еміграції, стає активним співробітником багатьох товариств та провідним членом Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів.

У політичній діяльності Ярослав Бенцаль відзначається високоякісними прикметами характеру. Його, глибоко віруючого християнина, характеризувала, разом з вірою в Бога, велика непохитна віра у визволення поневоленої України, віра, яка присвічувала йому завжди та давала силу і витривалість переборювати життєві труднощі.

Вірний національно-ідейним принципам, з якими ознайомився вже в гімназійнім юнацтві ОУН, Ярослав Бенцаль довгі роки успішно працював на відповідальних становищах. Належно оцінивши його здібності, Провід ЗЧ ОУН покликав Покійного ще в 1952 році до праці в Проводі, а 1953 року сл. пам. Провідник ОУН

Степан Бандера віддав під його керівництво Секретарят Проводу ЗЧ ОУН. На тому пості Покійний працював кругло 10 років. Внутрішня політика Організації була довгі роки головною ділянкою праці Ярослава Бенцalia. Він також кожночасно допомагав практичною роботою тим відділам ЗЧ ОУН, що були призначенні діяти на відтинку збройної боротьби з ворогом і сповідти службу Крайових зв'язків.

Попри політичну діяльність, черговою ділянкою для Ярослава Бенцalia була праця в громадських установах. Він активно працював серед української молоді, згуртованої на еміграції в рядах СУМ-у, в Товаристві Вояків Першої Української Дивізії УНА і в Центральному Представництві Української Еміграції Німеччини, як голова Головної Управи. Під його головуванням ЦПУЕН перевів 1962 року в Штуттгарті Перший Загальний З'їзд-зустріч української спільноти в Німеччині. Покійний був також співворцем Фундації для дослідів життя і діяльності полк. Євгена Коновалця, і від її початку членом Президії Управи.

Життерадісна вдача, свободна поведінка в товаристві, бистра орієнтація, творча думка — ці прикмети присідали Покійному дуже багато приятелів серед українців і чужинців. Він втішався симпатіями і приязнню не лише своїх найближчих співробітників в Організації і в громадських установах, але також серед представників того народу, з яким йому судилося жити і працювати — серед німців. Він мав багато приятелів чужинців, які завдяки його індивідуальності стали також приятелями українського народу.

Великою заслугою Ярослава Бенцalia є його індивідуальний вклад і відповідно вміле поставлення підготовки процесу проти вбивців сл. пам. Степана Бандери, в Карльєргу. З доручення ЗЧ ОУН він разом з Головою Проводу займався організуванням додаткового оскаржування вбивців. Відповідаючи великою мірою за підготову цього процесу, Ярослав Бенцаль зробив все, щоб процес завдав якнайбільшого удару болшевицькій терористичній Москві.

В'єтнаму, Китаю, на прикладі яких відбивається також концепція двоподілу світу, — як країни з природи ревізіоністичні, не зважаючи на їх відносно многогранну залежність від великорізниць, творять корисний об'єктивно фермент, який протидіє політиці т. зв. мирної коекзистенції і протиставляється утвердженню статусу кво, хоч — зокрема у випадку Німеччини — лише в регіональних розмірах.

Отож в умовах реальної світово-політичної дійсності і природи російського імперіалізму та комунізму сепаратне й ізольоване визволення котроїнебудь із т. зв. сателітних країн неможливе без одночасного визволення України й інших уярмлених в ССР націй.

г) Незрозуміння цієї правди певними німецькими урядовими і опозиційними чинниками, які уявляють можливість об'єднання Німеччини без загального визволення уярмлених в російській імперії націй, є доказом короткозорості політичного думання, типового для німецької політичної еліти різних часів, і незрозуміння світобурних історичних процесів нашої епохи, а також відблиском настанови сучасного уряду ЗДА, який не прагне не тільки до визволення уярмлених в ССР націй, а навіть до об'єднання Німеччини, зберігаючи статус кво. Отже, німецька політика не є суверенною, а є функцією політики ЗДА в зовнішньому відношенні.

Через вхід Великобританії до Спільному Європейського Ринку послабиться її економічна взаємозалежність з російською колоніальною імперією, скріпиться національна засада побудови Європи, будуть спаралізовані намагання Лондону посередничати поміж Вашингтоном і Москвою, — зросте питома вага вільної частини Європи також через унеможливлення негативної конкуренції поміж двома західно-європейськими економічними блоками, а водночас, всілу залежності від інших партнерів, будуть зревідані невтралістичні тенденції англійської закордонної політики.

Протиріччя американської закордонної політики

а) У двоєдущії американської закордонної політики, політики укритих проросійських сил, які двигають сучасним урядом ЗДА, що, враховуючи лише чинники матеріальної сили, приймає як факт двоподіл світу, а на майбутнє сприяє тенденціям встановлення світового

уряду, заперечуючи динамічну силу визвольного націоналізму, і політики нації, яка через Конгрес ЗДА, з причини різноетнічності складу американської нації, спираючись на моральні засади, що не дозволяли свого часу визнати ССР, а тепер не дозволяють визнати червоний Китай, заявляється за ідею розвалу російської імперії на національні держави і за підтримку національно-визвольної боротьби — на шкоду Америки, вільного світу і поневолених націй екзекутивна влада ЗДА веде протилежну до законом оформленої директиви законодатного органу практичну політику на відтинку поневолених Москвою націй.

б) Ця політика, ведена з помічю різних т. зв. приватних інституцій типу АКВ, радіовисильні „Свобода”, Інституту Советознавства в Мюнхені, а також офіційного „Голосу Америки”, не трактує українського й інших поневолених народів як контрагентів, не поборює комунізму навіть в принципі, а достосовується до кожночасного стану російсько-американських коекзистенціялістичних взаємин, чим себе повністю знецінює, бо актуалізація проблеми визволення поневолених народів не може бути предметом торгу ані тактичної загри.

в) Ради т. зв. спільного фронту проти комунізму, тиранії одної форми, щоб її заступити другою, ідея суверенної української держави не може бути підмінена ніякою намісткою федерації, унії, чи „об'єднаних стейтів Східної Європи”, плебісциту чи непередрішенства, бо для української нації — поза ідеєю Бога — не існує ідеї, виції за незалежну державність.

г) Підтримка націонал-комунізму, як варіанту російського комунізму (тітоїзм-гомулізм), є по slabлюванням національно-революційних прозахідніх сил, а в світовому розмірі під покривкою т. зв. позитивного активного нейтралізму скріплюванням російських позицій. Спроба відділювати від Росії поневолені нею країни не через дію національно-революційних сил, але через підтримку націонал-комуністичних режимів, є ілюзією, бо спротив у відношенні до Росії октройованих нею режимів знаходить свої межі там, де стає ім необхідною підтримка російської сили проти власних народів і за зростання шансів перемоги Заходу над Росією, силою якої вони держаться. Економічна підтримка цих режимів є до-

помогою не для народів, але посередньо для Росії.

Не подібні, проросійські, але протилежні по суті і формі ідеї й сили забезпечать перемогу.

Нововизволені країни і Україна

а) Перебудова колоніяльного порядку по цей бік залізної заслони на здебільша національно-державній зasadі, із зникненням імперії, як чинник, що в ідейно-моральному сенсі променює в російську колоніяльну імперію, затіснюючи навколо неї антиколоніяльний вузол.

Наше моральне сприяння перетворюється в політичне в умовах переходу визволених колоніяльних чи залежних народів у виразний політичний протиросійський фронт. Невтралізм, а тим більше т. зв. позитивний невтралізм, є скріплюванням російської сили в світовому розмірі і таким чином закріплюванням уярмлення України.

Економічна підтримка розвитковим країнам мусить бути узалежнена від їх протиросійської орієнтації і соціального реформаторства всередині країни, що лежить у їх власному інтересі, щоб не стати предметом обману Москви чи Пейпінгу, які приготовляються перебрати спадщину західних імперій. Економічна підтримка без передумов сприяє внутрішньому розкладові, послаблює національні протиросійські елементи, унеможливлюючи зміну політики і керівної групи країни суверенним рішенням здорових національних сил.

б) Москва і Пейпінг сприяють повставанню нових, з тоталітарним націонал-соціалістичним режимом різнонаціональних конструкцій (Об'єднана Арабська Республіка, Індонезія), між іншим, з метою здобувати собі прихильників для приховування колоніяльного характеру власних многонаціональних великорідзвінок.

в) Інспіровані Державним Департаментом ЗДА перевороти в країнах, які стоять на передовому фронті боротьби проти світової загрози — комунізму — під претекстом оборони релігійних чи т. зв. демократичних прав і свобод, а на ділі з метою мати своїх сателітів, а не партнерів-контрагентів, шкодять світовій боротьбі проти комунізму. Вони кореняться в концепції дво- чи триподілу світу поміж ЗДА (з дочіпкою Спільнотою Європейського Ринку — без здійснення творчих, здорових національних зasad,

боронених сучасною Францією) і СССР плюс червоний Китай, який в засаді протистоїть визвольний націоналізм, що для нього нація є основним критерієм вартостей. Вислідом цієї постави є підтримка Державним Департаментом т. зв. невтралізму не лише тітовського, але й лаотського типу, який, балянсуючи поміж двома силами, залежить від обох (Москви, власне Пейпінгу, і Вашингтону).

Як з позицій „позитивного невтралізму” закономірно переходят країни з некомуністичним, а подекуди й федеральним устроєм, в комуністичний бльок — доказ Камбоджа!

Творення поміж державами-колосами невтралізних смуг-буферів — залежних від їхньої ласки маріонеток, лежить на лінії цієї політики. У висліді цього зникають суверенні постаті з обріїв світової політики і наближаються уряди „народних фронтів”, речники яких мають підтримку в обох центрах. Це відноситься як до білих, так і до кольорових народів, Італії, Катанги, Франції, Німеччини і, передусім, В'єтнаму, якого замордований в інтересі обох центрів президент став в Азії символом безкомпромісової боротьби за суверенітет нації проти мафії, що заперечує націю і партнерство маліх з великими. На китайському континенті вона проміняла Чіянга за Мао, в Європі — Михайлова за Тіта, в Латинській Америці — національні елементи за Кастро, а в Європі йде систематично до повалення де Голля з його лінією афірмації суверенітету нації в користь Моле, торує шлях Брандтovi, поваливши Аденауера, — Нені, поваливши Шельбу. Це вона проторувала в ЗДА шлях Айзенгаверові і Кеннеді, залишивши МекАртура, МекКарті, Новленда, в Канаді завалила Діфенбейкера, висунувши пацифіста Пірсона. З-під загально-го напряму не визволяється навіть Ватикан, де в меншості знаходиться суверений Оттавіані, а до голосу приходить сзуїт коекзистенціаліст Беа, Ростов Ватикану. Не вдалося мафії — правда — на місце Франка посадити Пассіонарію, і тому нагінка на Єспанію традиції, християнства, Єспанію національну...

Ватикан і Україна

Нерозривна пов'язаність у визвольній боротьбі української нації з християнською ідеєю робить українську націю дуже чутливою на всі

можливі зміни акценту у світовому християнському фронті проти воюючого безбожництва, яке є імманентне сучасному комунізму всіх форм. Спроби наближення Ватикану до російської кремлівської Православної Церкви, співвідповідальної за ліквідацію обох Українських Церков, і до комуністичних урядів, які винищували й винищують релігію, бо при тоталістичній безбожницькій ідеологічній системі комунізму немає місця для релігії, — суперечать уявленню революційно-візвольного табору щодо ролі Церкви у суспільному відношенні в сучасному світі, як передової сили у боротьбі проти безбожництва, несправедливості і кривди.

Вірючі обох українських підпільних Церков не підуть ніколи на співпрацю з цезаропапістичною кремлівською Церквою, знаряддям імперіялістичного режиму безбожників. Для Церкви ліпше бути переслідуваною, як протегованою. Є дуже на потребу дійова єдність Церков у хрестоносному поході духа й ідей а) проти воюючого безбожництва, несправедливості, кривди, неволі, топтання гідності людини, Богоподібного ества, за всестороннє здійснювання в живому житті Христових правд, проти нехтування прав націй — „думок Бога”, б) у відкритому захисті підпільного християнства, його Церков і мучеників наших днів, народів і людей, що терплять і змагаються за правду і справедливість, в) з позицій відродженої Церкви, її священослужителів і вірних в дусі суверости життя неофітів і розуміння її сили, яка лежить у мучеництві і безкомпромісій духовій та ідейній боротьбі проти зла в корені, а не в турботі і практичних зусиллях — шляхом компромісу з безбожницьким імперіялістичним режимом і знаряддям його політики, цезаропапістичною Церквою, добитися переходових полегш для сучасників у виконуванні деяких церковних практик, за умов продовжування існування безбожницьких по суті режимів — принципових ворогів Церкви і людини.

Безбожницький імперіялістичний режим не можна поліпшити, його треба завалити. Церква мусить залишитися останнім заборолом правди, яке не ввійде в ніякий контакт з центром зла і не закриє меж поміж ним і добром, а в боротьбі за правду не знатиме компромісу, без огляду на жертви.

Український Католицький Спископат своїм

мужнім протестом проти участі в характері обсерваторів на Соборі представників кремлівської Церкви і наближення до режиму добре прислужився справі християнства і України.

Від нашої Православної Церкви на чужині очікує українське громадянство спільногого протесту і засуду перед відповідним міжнародним (церковним) форумом намагання обсерваторів кремлівської Церкви презентувати на Вселенському Соборі теж українських православних вірних.

Український революційно-візвольний табір якнайгостріше протестує і засуджує спробу московської Церкви виступати від імені українських православних християн, яких УАПЦ вона сама допомогла зліквідувати спільно з безбожницьким імперіялістичним російським режимом, загнавши її в катакомби.

Міжконтинентальний аспект договірної співпраці

а) Договірна співпраця АБН з Антикомуністичною Лігою Народів Азії, зокрема національним Китаєм, з Інтерамериканською Конфедерацією Оборони Континенту — ІКОК, антикомуністичними організаціями Латинської Америки, співпраця на прийнятій на Конференції в Мехіко 1958 р. платформі АБН з антикомуністичними організаціями 65 країн світу не тільки актуалізує серед них і на численних міжнаціональних та міжконтинентальних конференціях національно-візвольну справу уярмлених в СССР і поза ним народів, але робить водночас в означених ситуаціях національно-візвольні організації партнерами також офіційних чи півоффіційних чинників вільних націй в організуванні візвольних дій і створює основу для партнерства в майбутньому на платформі АБН.

б) Гльобальне ставлення проблеми України і уярмлених націй взагалі, як з погляду важливості їх візвольно-революційної боротьби, так і з погляду революційних змін в укладі світових сил після визволення, пригадує, що вона є невід'ємним, перманентно існуючим, суттєвим елементом світової кризи, розв'язки якої немає без розвалу імперії.

в) Туреччина, Персія й інші сумежні з СССР держави, як природні союзники України у протиросійському, а не лише протикомуністично-

му фронті, з власних життєвих інтересів можуть у вирішному моменті бути на міжнародному форумі пробойовиками концепції розподілу імперії.

г) Японська великороджава, яка втратила частину своїх етнографічних територій на користь Росії в останній війні, належить також до природних історичних союзників України.

г) В Австралії знаходить світова концепція боротьби України політичного партнера у зв'язку з ізоляцією Австралії і небезпечним тиском комуністичних китайських агресорів.

д) Серед країн африканського і латинсько-американського континенту актуалізування української визвольної справи є конче потрібним при збереженні ієрархії вартостей і завдань. Значення малих держав на міжнародній арені кріпшає в морально-політичному сенсі у зв'язку зі зростом світового антиколоніально-національно-визвольного руху.

е) Питома політична вага малих держав теж атлантического комплексу (Голляндія), як не-пропорційно більша за їх силово-збройну і економічну, дас через них шанс на ширшому й компетентному міжнародному форумі ставити наші світово-політичного значення визвольні концепції.

є) Переможні у протиросійській війні країни (Еспанія), доціннюючи значення національно-визвольної ідеї, вмогливлюють без регламентації пропагандивну дію (радіопередавання) в Україну і взагалі за залізну заслону.

ж) Канада, як сильна економічно й мілітарно країна, з великим національно свідомим українським елементом, може спричинитися також у Коммонвелті до видвигнення української справи, а на ширшому міжнародному форумі продовжувати історичну ініціативу прем'єр-міністра Діффенбейкера, як першого голови уряду із західного світу, що поставив питання України на порядок дня світової інституції.

Спільний фронт білих і червоних російських імперіалістів

Немає жадного російського політичного угруповання, яке стояло б на антиімперіальних, національних позиціях, за російську державу в її етнографічних межах, а існує єдиний фронт російської нації проти української і об'єктивна взаємодопомога в боротьбі проти України бі-

лих і червоних москалів, не зважаючи на соціально-політичні розходження і конфлікт нової назриваючої провідної верстви з пережитою.

Зокрема загрозливим є російське імперіялістичне угруповання НТС, яке, за прикладом КПСС, виступає не лише в імені москалів, але й підшивається під самостійницькі символи та соціально-політичні ідеї України, вносить дезорієнтацію і диверсію на міжнародному форумі, а з поміччю, наприклад, радіопередавань намагається це робити також в Україні, будучи, зрештою, у фінансовому відношенні агентурою певних західних чинників.

Українська нація мусить бути приготованою на війну проти червоних і, можливо, підтримуваних польськими імперіялістами і за певної ситуації деякими антинаціональними колами Західу, білих російських імперіялістів.

Позиція польських екзильних груп

Політика головних польських екзильних угруповань, захищаючи незмінно східні кордони польської держави 1939 р. і не заявляючись за розподіл російської імперії на національні держави, є об'єктивно союзницькою з російськими імперіялістами і анахронічним захисником колоніальних відносин в Європі в епоху визволення кольорових африканських народів і племен.

Вона ізолює Польщу від спільного революційного фронту уярмлених націй, робить польську визвольну концепцію виключно інтервенційною також проти інших тепер уярмлених націй, з розрахунком за поміччю чужих багнетів привернути статус кво з 1939 р., навіть у спілці з російськими імперіялістами, і водночас зберегти сучасний стан західніх кордонів, та перекреслює започатковану в 40-их роках співпрацю польського підпілля з українським на Рідних Землях проти спільного ворога і вносить диверсію в антиросійський та антикомуністичний фронт вільного і уярмленого світу.

Жидівська справа

Захищаючи у співзвучності з усіма українськими політичними угрупованнями незмінно рівноправність для всіх громадян України в принципі і на практиці, без різниці раси, релігії, національної приналежності, і таким чином встановлення можливостей для їх всеобщ-

Thicna njei jnioriñi posorophyjaca amposka jnac-
rycja, aka tpebaszta gira tpox lojinh. Xoia po-
cincpchin npeccztabanh ha noharky jnornih zain-
muni zaiho, pocincpchi nozunih sarezato oopohnie-
mek bozih, rojinnihin romychit i upnatejh Top-
kolo, arknin upnixax ha rohfepehniø 3 jlohnhoj.
Bih etrapasca Bnhy za romyhian sarezintu ha him-
jib, ha jatnichpri Bihlijin, njo crafuohybaran a Tle-
tporpam mja nac rnyoxy pefromuñi 1917 porx,
ha hepodincpchi hapogn. Oñhar hzupinkhui molo-
jnica 3 tm, njo a CCCP upn jnajui ctojib molo-
hcnthra moçkorcpka krtika.

Czara Czepko robojungi ja temy: „Hajlo-
ha jiphe mitzahn a CCCP”, ſacobjohn ſokpema-
fopham Gojopavon upotn počicpore rojohijas-
my i komyichtinholi conctrem.

Hy Hmeahnni, upo Beplin, a N-d Llypixi, arkin biylgyr biçim porti a socigekinx kouñehtpaün. hñx taäopax, osoñorbiñar eeoñ colorjan.

Бартични роботи та монокенна в галіні-
ческих країнах, уточнення підсумків
їх фахової діяльності, вивчення
загальноземлеробської та
поміжнародної економіки та
економічної політики.

“*Homobifurkam*” *gymn* *jea* *ectomii*; “*p* *Takra*
“*p* *Lopm*, *uperecikarhmn* *garthicpkoi* *nehtpam*
“*l* *lueuh*; *orjupn* *hmu*, *wsa* *3* *Bonny* — *upes-*
“*ctabhnk* *mikhaopu* *hpo*! *erposmenicpkoi* *oprahiaau*
“*lilac* (*Komter* *lifopmau*) *lenniphoi* *Aklli*) *A.*
“*lilieh*, *uperecikarhmn* *xeptb* *Ctarjhishmy*, *Nora-*
“*coh*, *3* *yhibepcntry* *a* *Kli* *i* *Carhpep* *3* *Bepjhy*;
“*bil* *ABH* *Brnctryhnaia* *Czara* *Ctenehko*.

Бінгтінгай аймактагыл, а Оңын тәсілес 3амынан. Ен-
тің пәннене бекаралған 3амынан иштегендегі
тәсілес 3амынан иштегендегі көзіндең оған
бінгтінгай аймактагыл, а Оңын тәсілес 3амынан.

Τηνεαληγο για κορθι 1963 π.
Υψηληγεροι Σεμιτ.

YRPÄÄLICHENKINN PEEBOJONIUNHO-BENSÖÖLÖVHNINN TÄÄDIP
SÄÄRJINNAE KUINKIIB-TPOMAATJAH YRPÄÄLN UNILIPMINNAA
HÄÄLJOHSAAPÄHO-BENSÖÖLÖVHN 600POTPOY N IHEHO YRPÄÄH-
CPKOI HEÄÄLJEKHOI JÄEPÄKKAREN, BUNNINRÄLN HÄ SMÄHY
HERTÄRNHOLO BLIHOMHEHN NA JO BLIHOBREJEHNN YRPA-
YCHPKOII HEÄÄLJEKHOI JÄEPÄKKAREN, BUNNINRÄLN HÄ SMÄHY
TÖBÖLO JKUNYIICBRA 3 METOIO HÄÄLJA/HÄÄHN CNUBLUPA-
MÜ I HPGÄÄSHNX BAAEMHN TOMIK YCIMN KUNTEJEAHN

— 1 —
bra3yion ha yiajan, no ix sa3yia yipai-
cpi3i nra3orophi3i sopo3pi3i ta ra3tina nro3pi3i-
hnx jkni3epkinx kii, ika mci3i mo3kajin3i sanma-
ja apyre mci3e a okyanu3i3omy go3pme3npi3o-
my atapari, no ge3o3tia3i3o binin3y3a yipai-
cp3i han3oham3i3o no3enhi3i3 e kyip3y3hmn3i3a-
m3tinkam3i3e i3ekram3i3o a rex ha n3i-
tp3m3y3 a min3y3inx cto3m3tta3i3 a3ctin3ho3i3 nro3pi3i-
ho3i3 k3n3pok3i3 be3pc3r3n bo3pok3i3 okyanu3i3 Y3kpa3-

БІЛУМІЯРДНІ АКТИВИ, є ПІДСІКОМ ДЛЯ БІЛАЧОРО
ПОРГІВІ; КІНДІТТА І СРОГОДІН, МОНОМОЛІ І КРАЇНЧЕВОРО РІПОДА-
ЖНАЧТЕВА, А ТІЖНЕ ВІДЕРГОНОНІОН-БІЛБОГОНОРО УП-
ШІЛІІНА, ОВІ — ЙІА — ЙІА, є ДОПРЯЕННА НІЛО РЕПІ-
ХУНІІРА, ЗОРПЕМА, БІННІНДІЯРШНН ГАНІНЦАМН АКН-
І.

ЗАЧЕМ ВЫХОДЯЩИЕ И МОЛОДЫЕ ИМЕННИКИ
ЛЮДИХИХ, ПРЕДСТОЯЩИХ И НАЧАЛУЩИХ МОИМ
АШТАНКИМБЕРЫ ЕКУЛЕНЫ И МОРПОНЫ, ИЧЕНДОБАИ,
ОПРАВИОРАИ И МОБАДЖЕКИ БОГОРАМЫ ЯКПАИН
ЖИЖДЕЖАИ И КРЫПАИЧКАИ БИНАРОГИОНДО Оо-

поміж ними виникли відмінності, які відігравали роль у розвитку національної особливості. Важливим фактором було тимчасове об'єднання під керівництвом Петра І всіх російських земель під єдиним управлінням.

Möglichkeit der Erweiterung des Mikroprojekts konfidenziell als Materialien

HA CNI&AX M3 EUN

C. Höglbäck

вимішані і економічно пов'язані". Подібну аргументацію можна почути часто на Заході, і виступ цього німецького студента не був відірваним явищем. Тепер на Заході помітне зацікавлення справами Сходу, вивчають російську мову, бож „цією мовою говорить цілий Советський Союз". Очевидно, що російської мови майже скрізь навчають росіяни або їх прихильники, защеплюючи з мовою проросійське наставлення і російський спосіб трактування справ неросійських народів. Найгірше мати діло з такими „спецами", бо вони — „об'єктивні науковці", вони знають все із „західних об'єктивних джерел".

В приватній розмові відбулася гостра виміна думок з одним із таких „спеців", який є ніби латишем, уродженим у Москві, має жінку росіянку, і, очевидно, знає історію України краще від українців і самого Грушевського. Його прізвище Мученікс, і він виступав на конференції, як запрошений доповідач, на тему російського антикомунізму.

Перечисливши кілька російських емігрантських організацій, Мученікс розповідав про „російський антикомунізм за залізною заслоною", а фактично — про боротьбу українського селянина проти колгоспної системи, про антикомуністичне наставлення в балтійських країнах, про страйки на Воркуті. В дискусії українська делегатка звернула увагу, що боротьба українського селянина є боротьбою, що йде на конто українського, а не російського народу, це ж саме у відношенні до балтійських народів, а страйки на Воркуті були в першу чергу зорганізовані українцями і в них включалися в'язні неросійських народів. При цьому українська делегатка навела кілька конкретних доказів.

Цікаву тактику москалі застосували і цим разом: самі з доповіддю не виступали, а підсунули латиша, хоча на зліт їхній представник був увесь час приявний.

Шведські студенти при кожній нагоді підкреслювали свої симпатії до поневолених народів. Голова і секретар ІНФОРМ'у простудіювали книжку „Російське поневолення в Україні", і в приватних розмовах порушували деякі питання із цієї праці. Про злочини Хрущова в Україні видрукувано на підставі наших матеріялів брошурку в шведській мові, яку роздавали

представникам преси під час поїздки Хрущова по скандинавських країнах.

Голова ІНФОРМ'у ще перед конференцією написав статтю про Україну до популярного шведського часопису „Свенска Дагеблят". Ко-респондент цього часопису був увесь час присутній на конференції і кожного дня вміщував нотатки про конференцію і окремі доповіді. Доповідь представника АБН, українки, він докладно зреферував, окрему увагу звернувши на боротьбу українського народу за самостійність.

Під час пресового інтерв'ю українська доповідачка жартом сказала: „Українці не можуть шведам забути програної під Полтавою". Цей вислів, мабуть, дуже сподобався кореспондентам, бо знайшов він видне місце в їх дописах.

Організатори конференції в доказ свого прихильного наставлення до України передали на латинські Зелені Свята українській делегатці вінок з проσльбою зложити його на могилі сл. п. Провідника Ст. Бандери на цвинтарі Вальфрідгоф.

З огляду на те, що конференція тривала цілий тиждень, можна було нав'язати близчий контакт із норвезькими і шведськими журналістами, представниками молодечих антикомуністичних організацій скандинавських країн і поглибити контакт з балтійською централею.

В Швеції історичні шведсько-українські взаємини залишилися ще живими у пам'яті. Багато є шведів серед старшої генерації, які робили на ці теми докторські праці. Натомість обізнаність з нашими справами значно менша серед норвежців і данців. Данці радше знають про Україну від наших кацетників, з якими сиділи разом в час гітлерівської окупації. Ресантимент данців до німців ще до сьогодні дуже сильний. Під час нашої одноденної поїздки до Данії показували нам музей данського резистансу проти гітлеризму.Хоча на дні душі ці народи ненавидять московського загарбника, стараються знайти спосіб мирного співжиття з ним в ім'я вигоди, облудної безпеки і торгівлі. Але серед молоді знаходяться ідеалісти, які, не жалюючи ні труду, ні часу, стараються розгорнути антикомуністичний рух в скандинавських країнах, нав'язати тісну співпрацю з представниками антикомуністичної молоді всієї Європи.

Евген Ляхович

СИЛА ХАРАКТЕРУ*)

Дехто думас, що це чужа неволя нас такими зробила, а наше духове відродження зачнеться щойно у границях власної самостійної держави. Цього роду думання неправильне, самообдурююче, а тим самим шкідливе. Ми часто цитуємо мудрість німецького мислителя, що в боротьбі сталиться характер, а в тиші розвивається талант...

Моральне відродження може розпочинатись всюди, зокрема в країнах, що в них користаємо з гостинної свободи. Ми могли б стати джерелом надіжності для тих, що залишились на рідних землях, а не бути джерелом чорного сумніву, що ось може на таблицях залізних написано нам такими вже бути. Також нашими вчинками краще, ніж нашими словами, могли б ми переконати світ про те, що ми зрілі до власної державності, а не що ми ходячі крикливи докази нашої збірної нездарності.

Сам характер можна з'ясувати як духову силу, що проявляється у видережливості до намічененої цілі. Коли ціль, що в неї віrimо і до неї змагаємо, має глибокі моральні заложення, то тоді з морального погляду характер набирає позитивної вартості. Хитання в оцінці моральних вартостей породжує хитання характерів.

Мораль і характер людини, що вірить в Творця і Його вічні моральні закони є зовсім інші від моралі і характеру тої людини, що цю віру відкидає, а замість неї запаморочує себе вірою про те, що її душа це не окрема духовна одиниця з вічним життям, тільки пучка почувань, штучно пов'язаних соціальним вихованням з якимись центральними лібідо, себто чуттєвово-волевими відрухами. Для першого моральні закони — це святість, зламання цих законів його пече і він пробує це направити, схиляючи голову в покорі перед Творцем він відзискує самопошану. Для другої людини — мораль це тільки засіб, інструмент для регулювання збірного життя, що вроді червоних і зелених світлів в регулюванні вуличного руху. Інакше це витвір людей, витвір пануючої верстви для закріплення її панування; інша верства, дорвавшись до панування може усунути і встановити свій власний витвір.

Заломання, точніше розслаблення характеру

нашої інтелігентної верстви наступило внаслідок перебрання нею від чужих самого найгіршого, тобто трійливого духа матеріалізму та його гумової моралі, при чому не зірвано цілковито зв'язків з українською духовістю, глибоко віруючої в свого Творця і до Нього прямуючої. Хитання поміж тими двома бігунами викликало хитання характеру. Так то інтелектуально вона вже перестала вірити в Бога, не вникала глибше в релігійні справи, хоч продовжала ходити до церкви з таким пістизмом, з яким вишивала обруси чи виліплювала керамічні фігури... Захоплюючись поверховністю життєвих явищ, вона проявляла деяке прив'язання до церковного обряду та обрядового мистецтва.

Нерідко подібна релігійна нехлюйність визирала і з тих осіб, що формально посвячували себе службі Богові. Хитаючись між фарисеями і Христом, між блистячою формою матеріалістичного поступу і стихійною тugoю до благородної української духовості, наша інтелігентна верства стратила силу характеру.

Не програ під Полтавою, тільки факт зв'язання українського модерного відродження з матеріалізмом, атеїзмом, агностицизмом, втіленими в різні політичні вияви, зокрема соціалізму і радикалізму, є нашою найбільшою історичною трагедією. Ця отрута заливалася в ті часи цілий культурний світ... Правда, не всі пішли туди, але скільки справді віруючих серед тих, що залишились?

В ім'я справедливости не винуймо за те тільки світську інтелігенцію. Не всі, що вибрали духовний стан, пішли туди з покликання. Правда, все були і будуть взірцеві душпластіри, яких можна назвати святцями, але їхня правдиво-християнська скромність спричинялась до того, що вони завжди залишались в тіні. В потопі практичного матеріалізму вони почувались осамітнені і в дефензиві.

А тим часом бойовий наступ матеріалізму і безбожництва треба було зустріти таким самим бойовим християнізмом, тобто християнізмом

*) З книжки „Форма і зміст українських визвольних змагань”.

просякнутим високою волевою напругою, вогнем і озброєним у витривалість.

У висліді цієї боротьби, з одного боку слабих людей, але з великими Христовими ідеями на устах, з другого — сильних, безоглядних, фанатичних людей з диявольськими кличами на устах, в нашої інтелігенції виникла духовна порожнеча, що її, відсутності чогось великого, почали наповнюти чудацькі думки Драгоманова.

Драгоманів був чесною людиною, з благородними зернами в серці, закиненими туди якоюсь чесною рукою. Він був на свій спосіб українським патріотом і бажав своєму народові добра. Відчувши повну духову релігійну порожнечу, викликану модними на той час матеріалістичними течіями думав, як чимало інтелігентних, але відірваних від дійсності людей, що матеріалізм, воплощений в політичний рух соціалізму, віщує, а то й принесе людству нову радісну долю.

І хоч добре розуміємо його ситуацію, то не можемо поблажливо глядіти на те, як деякі вбогі духом люди посьогодні славословлять Драгоманова ніби якогось національного пророка, а його чудацькі думки ставлять за взирець досконалої політичної мудрості. Це ж виковані на його писаннях люди не допомагали, а зупиняли процес кристалізації української духовості, це вони помагали ворогам України промошувати шлях до її поновлення під гаслом „формою українська, змістом соціалістична”.

Драгоманів був типовим інтелігентом дев'ятнадцятого і першої половини двадцятого віку. Смакуючи в чистому інтелекті і захоплюючись природничими науками, дослідами в лябораторіях стисло науковими методами, він зазнавав чуттєвої атрофії у відношенні до трансцендентного. У висліді він затратив підставове, тобто глибинне розуміння духовості одиниці, народу, нації. Розгублена в питаннях духовості (і релігії) українська інтелігенція відчула подібну розгубленість здібної людини, і захоплюючись чудацькими думками Драгоманова, зробила собі з нього своєрідного апостола.

Чужі спритно використовували і далі продовжують використовувати хитання української інтелігенції поміж двома бігунами: поміж рідною, благородною, своїм корінням сягаючою

Творця духовістю українського народу, а гіпнотизуючим близком чужих цивілізацій. Вони штучно продовжують цей гіпноз, намагаючись якнайдовше відтягнути українську інтелігенцію від джерел позитивного думання, що з нього могла б вирости сила і воля, які сказали б чужому і своєму нахабі: „Не вільно топтати українських духових святощів!”. Але щоб таке сказати, то треба випростати хребет, треба відзискати самопошану. Щоб обороняти свої народні святощі, то треба їх поставити на чомусь дійсно святому. На жаль, велика частина нашої інтелігенції дотепер бойтися всеціло вступити на цей шлях. А є це шлях перемоги!

Не можна служити двом панам! Хто справді любить добро, той не може любити сатани! Він мусить активно боротись з силами зла.

Випростувавши наш хребет, скристалізувавши нашу духовість і визволившись з нашого внутрішнього поневолення, станемо готові до другого завдання: звільнити Україну від чужого наїзника.

Воююча Україна, що на рідних землях різними способами, на смерть і життя веде боротьбу з сатанічними силами, не тільки інтуїтивно, але щораз то свідоміше повертається обличчям до свого Творця, впроваджує і закріплює в своїх діях вічні Божі закони. Затяммо, що більше загострюється боротьба з наїзником, то тим випуклішою стає ціль, за яку вони там борються, тобто повний розвиток української духовості. Обсервуючи докладно цю боротьбу, можна сміло ствердити, що її інтенсивність стоїть в прямій пропорції до кристалізації української духовості. Замкнені в смертельному змагові, вони повертаються до праджерела тієї позитивної, ласкавої, мудрої, справедливої, свідомої себе Енергії, що створила і далі творить все, що довкруги.

Еміграція мусить впрягтись в цей духовий процес, щиро, сердешно, тихо, без бундючних перехвалок.

ЧИТАЙТЕ,

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,

ПОШИРЮЙТЕ

„ВІСНИК”!

Слава Стецько

В'ЄТНАМСЬКА ПЕРЕСТОРОГА

Перемога над большевизмом без атомової війни можлива тоді, коли оfenзивна визвольна війна буде перенесена на країни, окуповані Москвою чи уярмлені комунізмом. Ці визвольні війни, тобто національні революції. Захід мусить підтримати, бо большевизм є теж загрозою для нього. Азійські націоналісти-революціонери у В'єтнамі (Д'єм), в Кореї (Сінгман Рі), національному Китаї (Чіянг Кай-шек) були і є свідомі того, що стратегією стримування не можна комунізму перемогти. Тому Чіянг Кай-шек роками намагається перевонати уряд ЗДА в необхідності переведення десанту національно-китайських визвольних військ на суходіл, щоб таким чином дати вирішний поштовх національно-революційному зризові мас на континенті. Окрім цієї оfenзивної, мілітарно-революційної стратегії, націоналісти-революціонери Азії уважають, що самих лише мілітарних засобів недосить для перемоги над комунізмом. В основі повстанчої стратегії лежить ставка на всенародній зрив. От і для цього необхідні глибокі і справедливі національно-політичні, соціальні і вирослі з надр народної душі культурні ідеали. Вони мусять мобілізувати народ до боротьби. Суверенітет власної нації — найбільш рушійна сила в такій боротьбі.

В'єтнам, який ще вчера був колонією, тим більше вразливий на всякі спроби обмеження його державної незалежності. Президент Д'єм і презентований ним ідеологічний і соціально-політичний рух уособлював всі згадані вгорі первні. Американський уряд не респектував суверенітету молодої, щойно визволеної, нації, втручаючись у її внутрішні справи. Американські воєнні дорадники призабули, що, допомагаючи В'єтнамові, вони воюють не за В'єтнам, а за свободу Америки. 2000 в'єтнамців, що гинули в боротьбі з комунізмом місячно, не можна зіставляти з доляовою допомогою. Воєнно-визвольна концепція Д'єма не відповідала концепції Державного Департаменту, яка зміряє не до знищення комунізму, а до втримання його по змозі в дотеперішніх кордонах. Цей двоподіл світу унагляднюють покрайні країни — В'єтнам, Корея, Китай, Німеччина.

Певні американські кола ворожо наставлені до самої ідеї суверенітету нації, маючи в пляні створити світовий інтернаціональний уряд. Тому Д'єм з його фанатичною обороною національно-державного суверенітету В'єтнаму не був їм сприйнятливий.

У В'єтнамі йдеться і про нашу справу. Українські націоналісти стоять теж безкомпромісово за суверенітет української нації на українській землі за оfenзивну, політичну і мілітарно-пovстанчу стратегію боротьби, за протиставлення комунізмові власного світу ідей, що виростає з духовості і традиції власної, української нації. Українські націоналісти теж уважають, що боротьба України є водночас боротьбою за свободу Америки. Ми теж не просимо допомоги, але освідомляємо вільний світ, що, допомагаючи нам, він допомагає сам собі. Наш ворог стоїть на передпіллях Америки — в Кубі. Не президента Д'єма зліквідовано, але великого удара завдано реалізованій націоналістами Азії концепції боротьби, яка стояла перед близькою перемогою. Це сталося на шкоду не тільки В'єтнаму, але і Америки і всього антикомуністичного світу. Для України це пересторога — вміти розрізняти приятелів, справжніх антикомуністів і оборонців національно-визвольної ідеї типу Фіенів з Американського Конгресу від літеплих антикомуністів типу Раскових з Державного Департаменту, для яких Україна є „традиційною частиною Росії”.

Сергій Жук

**

Якби підняті на гребінь думки слово
І вдарити у скелі сонних душ,
Щоб затримати вікові основи
І освітилась непроглядна глущ,

Щоб всі, у кого серце стука в грудях,
Відчули біль і гнів, а не одчай,
Щоб народилася відвага в людях
Завзято боронити рідний край,

Тоді б живою встала Україна
В серцях синів, в серцях живих людей,
Тоді б любов розквітла на руїнах
І поклик: „Мамо” вирвавсь із грудей.

Я. Онищук

МОСКОВСЬКА ДЕМОКРАТІЯ

Пропаганда біломосковської еміграції в західному світі впродовж 45 років мала не аби який успіх. Вона зуміла переконати публічну опінію, що комунізм для москалів зовсім чуже явище, бо московський народ, мовляв, змагав до демократії, і тільки „міжнародня змова” в 1917 році перешкодила йому в цьому. Постійне вговорювання західного світу, що ССР — це Росія, а його мешканці — це москалі, за винятком якихось там „національних меншин” з їх „сепаратистами”, мало і має великий вплив на практичну політику у відношенні до Москви.

Така пропаганда йде безупинно, у газетах, журналах, книжках. І до такого роду пропаганди треба зачислити книжку Джейкоба Валкіна про демократію у дореволюційній Росії.*)

Автор книжки відбув свої студії в університетах Керолл і Ейл, а ступінь доктора одержав у Каліфорнійському університеті. Його статті друкувались в „Амерікан Славік енд Іст-Юропшен Ревю” і „Рашен Ревю”. Тепер він працює на дипломатичній службі в Індонезії.

У вступі до книжки п. Валкін каже, що він хоче познайомити читача західного світу з „особливими прикметами московської цивілізації”, і тому зосереджує свою увагу тільки на московських землях, не торкаючись проблеми інших народів ССР.

Завдання автора цієї книжки — доказати, що москалі упродовж своєї історії змагали до демократії, але ці змагання не були успішні. Сталося так, що московський народ перейшов з доби абсолютної поліційної монархії до тоталітарно-поліційної держави, у добу т. зв. „велфар стейту” (стор. 4).

Москалі були завжди за сильну державну владу. Держава не спирала своєї влади на силі. Вона мала піддержку в народі. Московське дворянство було єдиною верствою перед 19-им століттям, яка могла обмежити владу царя. (ст. 13), однак воно цього не зробило, а мос-

ковське суспільство перед 19-им стол. „не хотіло повставати проти всевлади царя”, щоб запевнити собі політичні права, хоч мала до цього багато нагод. (ст. 15).

Історичні події 19-го стол. Джейкоб Валкін розцінює так: Упродовж цього століття зростав постійно конфлікт між державою і суспільством. Спричинили це західні ідеї. Хоч, як каже автор, москалі не змагали до більшої свободи, „гін до свободи і демократії, гуманітаризм та індивідуалізм прикметні всьому людству”, тому їх москалі почали говорити про демократичні ідеї. Це мало свій вияв, і навіть теперішні володарі Кремлю — на думку автора — мають деяке зрозуміння до демократичних ідей.

Московське суспільство 19-го стол., каже Валкін, було за зосередження і скріплення влади царя, але воно виступило проти царської бюрократії. На царя дивилось воно як на „гарант демократії” (ст. 27-33). Розвиток московської історії йшов нормально від абсолютної монархії до конституційної монархії. Але соціальна держава — на думку Валкіна — є відхиленням від цієї лінії історичного розвитку. Вона не має або має дуже мале відношення до царських часів, бо „хоч останні царі намагалися вдергати московське суспільство під контролею, джерел соціального порядку, що його створили большевики, не можна знайти у минувшині москалів”. (ст. 246). Автор каже, що перед 1917-им роком не можна також зустріти в московській історії таких речей, як залізна завіса і таємна поліція.

Такий погляд п. Валкіна на історичний розвиток московської суспільної думки наскрізь тенденційний і неправдивий.

Коротко кажучи, москалі від зарання своєї історії корилися тільки диктаторській владі. Валкін сам признає, що москалі завжди були за сильну владу. Але вони також від самого початку своєї історії були комуністами і їхній комунізм був у їхньому „мірі”, або „общині”. Після скасування кріпацтва за вдержання тієї „общини” йшла завзята боротьба у московській пресі і — від 1906 року — на політичній

*) Jakob Walkin: The Rise of Democracy in pre-Revolutionary Russia. Frederick A. Prager, New York, 1962. pp. 320.

Літописець

КОЛИ МОЛОДІ БУНТУЮТЬСЯ...

На землі відбуваються періодичні вибухи вульканів, коли стихійні підземні сили нагромаджуються й вибухають з величезною силою, спричинюючи величезні знищення. Подібно діється і в житті народів, коли назирається вибуховий, запальний матеріал, готовий до вибуху. Але найцікавіше явище в житті кожного народу — це бунт, революція молоді проти старшого покоління. Це явище настільки ціка-

ве, що варто і треба приглянутися йому більше, тим більше, що переживаємо якраз таку добу „бунту молоді”.

В новітніх часах відбулося кілька таких революцій української молоді. Згадаймо найголовніші з них.

Наприкінці 19 століття на всіх українських землях, під австрійською займанчиною, панувала страшна мертвеччина серед нашого гро-

трибуні. „Община” вдержалася до 1917 року і знайшла своє продовження у т. зв. колхозах.

Підкреслюючи це, як загальновідому річ, не можна заперечити, що у московській громадській думці були деякі тенденції — прояви засвоєти демократичні ідеї. Біологічно москалі є нащадками фінських племен із домішкою слов'янської крові. Це стверджують самі московські історики. Наприклад, В. Ключевський підкреслив у своїм „Курсі русської історії”, що таке расове змішання надало москаліям суспільного характеру фінських племен і тягу жити колективним життям, бо „серед тих племен не було познак якогось соціального розрізнення або ділення на вищі й нижчі кляси, а все населення подобало на одностайну селянську масу”.

Та коли Петро I вирішив европеїзувати москалів, він зустрівся із спротивом. За европеїзацію були тільки його найближчі спробітники, а також люди європейської крові, що були на його службі. І це нащадки тих людей загострювали в 19-му стол. конфлікт у московськім суспільстві. Дехто із них почав перейматися демократичними ідеями. Для них — нащадків європейців — це був поклик крові. Але ті їхні ідеї були зовсім чужі й осоружні московському народові. Тому в 19-му стол. почалась ідейна боротьба серед московської інтелігенції. Очевидно, що мрії декого із москалів про демократію залишились тільки мріями. Про це широко писали провідні московські уми цього століття, особливо Н. Бердяєв і Г. Федотов.

Н. Бердяєв у своєму творі „Російська ідея” глибоко опрацював тезу, що комунізм моска-

лів це — московська ідея. Про це саме він писав і в іншій своїй книжці, „Початки московського комунізму”. Ще 30 років тому Н. Бердяєв у своєму творі „Кінець нашого часу” писав про те, якими мрійниками були московські демократи, коли вони думали, що москалів вдасться переконуванням і громадянськими правами зробити демократами. Це було б, твердив Бердяєв, „запереченням вікових імпульсів і традицій московського народу”.

Хоч як воно прикро для москалів-прихильників Бердяєва, вони повинні бути настільки справедливі, розсудні та чесні у відношенні до свого народу й себе, щоб призвати, що так воно є насправді.

Ідейна боротьба серед московської інтелігенції в 19-му стол. була тільки їхньою внутрішньою національною боротьбою, і то тільки малої плівки-поволоки московського народу. Програвши з большевиками, демократичні мрійники, а також і не-демократи, почали переконувати світ, що большевизм — це насильство над московським народом, який змагає до демократії, і — „міжнародня змова”. Світ зразу в це не повірив. Але коли большевики посягнули по Мадярщину, Польшу й Німеччину, у світі прийнялась думка, що москалі справді хочуть свободи, але в цьому перешкоджають їм міжнародні змовники.

Цій московській пропаганді треба рішучо протиставитись. Наши науковці, журналісти, письменники повинні в цьому вести перед. Бо тільки належне освідомлення світової опінії про справжню суть московського комунізму може спрямувати боротьбу проти московського імперіалізму на правильний шлях.

мадянства. Останні 20 років 19 століття описав Іван Франко у книжці „Молода Україна”. Він писав так:

„У значній частині української суспільності запанував був настрій байдужий, а навіть ворожий до української національності. Під впливом непереварених соціалістичних теорій одна частина найгарячішої та найздібнішої молоді доходила до повної негації всякої народності, до погляду, що в елізіюмі майбутнього, недалекого (як тоді вірили) соціалістичного раю потонуть усікі національні парткуляризми, і що загалом розв'язка економічних питань безмірно важніша від усіх інших... Українська інтелігенція, разом з московською, готовилася „йти в народ” і проповідувати по фабриках „хитру механіку” та ідеали соціальної справедливості, розуміється, московською мовою.

А що бачимо в ту пору в Галичині? В тодішньому москвофільстві доживали свого віку ідеї абсолютизму й бюрократизму, „чинопочитання”. Що робить уряд — те одиноче розумне, мудре, пожиточне. Всяка критика — це безумство або навіть безбожність... Всіх очі були звернені на високу політику, — що діялося у нас дома — це не обходило нікого. Народовецький табір, малочисленний, мало освічений... Обертається у сferах минулого або в мовних питаннях. Святковано пам'ять Шевченка, видавано щороку по кілька книжечок „Просвіти” та по кілька шкільних підручників... Віддалення інтелігенції від народу було повне. Коли трапилося кому виступати перед народом, то дві кардинальні точки були: „Ми всі русини і повинні держатися купи”, — і: „Ми повинні дякувати цісареві за його безмірні добродійства і просити в нього ще того й того”...

Здавалося, що запанує тип „рутенця”, тобто „русина”, що, знеохочений сварами про народність, Шевченка, про мову і про драгоманівські ідеї — вмиває руки від усього... Може ніколи не було так грізно поставлене питання: чи жити, чи згинути нашій нації? — як тоді.

В останнім двадцятилітті 19 століття на підмогу, а почасти на зміну давнішим діям вийшла нова генерація робітників і вкинула в цю прірву (між інтелігенцією і народом та

між обома займанцями — прим. автора статті) велику працю, велику силу гарячого запалу і твердої віри в майбутність нашої нації. Ця генерація звіяла бурю в нашім національнім житті та рівночасно прочистила повітря, проложила не в однім напрямі нові стежки. Я назуву ту генерацію — „Молодою Україною”.

З цього дещо скороченого опису безнадійного стану українського життя наприкінці 19 стол. можемо тільки додумуватися, скільки наполегливої праці треба було вкласти Іванові Франкові та його молодим однодумцям, щоб з цієї байдужої маси створити українську модерну націю! Франко писав далі:

„Праця одного покоління, а навіть невеличкої, але рішучої та інтелігентної групи серед того покоління, — може мати великий вплив на зміну духового стану, настрою й успосіблення цілого народу. У нас було тільки одне знаряддя — живе, рідне слово. І можемо сміло сказати собі, що ми не змарнували його, не закопали в землю, але чесно й совісно вжили на велике діло”. („Молода Україна”).

Однодумці й ровесники І. Франка діяли не тільки на західноукраїнських, але також і на східноукраїнських землях, промоючи шлях соборницьким ідеалам. Вони мали в першу чергу культурні та господарські зацікавлення, працювали головно над культурним і господарським піднесенням українського народу, в першу чергу — села.

Однаке, балканські війни спричинили, подібно, як наполеонівські війни — нові рухи серед багатьох народів Східної Європи. Запахло порохом у цілій Європі. Думки про неминучу недалеку війну опанували уми молоді, та не могли оминути й української молоді. Таємні військові організації молоді інших народів мали свій вплив і на нашу молодь, що почала чимраз гарячіше дискутувати про їхню потребу і в нас.

І тут наша передова молодь, що відчула інстинктивно грядучі події — натрапила на опір збоку старшого покоління, що звикло бути лояльним до австрійського цісаря та московського царя. Здавалося, що „шалені думи” молоді нічим неоправдані.

На західноукраїнських землях цей черго-

вий „бунт молоді” тривав всього кілька років — і вже в серпні 1914 р. переконав старших політиків, що єдиноправильний шлях українського народу до волі — це творення своєї збройної сили, нехай хвилево під чужою загальною командою, але в майбутньому — це мав бути зав’язок власної армії. Ці „шалені мрії” нашої молоді, так пристрасно заперечувані старшими й поміркованою частиною нашої молоді навіть напередодні першої світової війни — несподівано скоро стали дійсністю, і за ними пішов цілий український народ на західніх землях.

На східноукраїнських землях цей процес тривав дещо довше, бо трьома роками пізніше, після революції 1917 р., приступлено до творення українського війська, і то з величезними перешкодами збоку своїх і чужих.

І знов наша молодь виграла свою другу революцію і потягнула за собою цілий український народ. Українські Січові Стрільці, пізніше — Київські Січові Стрільці, зукраїнізовані полки кол. московської армії, Армія УНР, Української Держави за Гетьманщини, УГА — складалися переважно з молоді, що з великим запалом включалася в ряди українського війська, приготована до того революційними гуртками молоді. Це були духові діти Шевченка, Франка, Лесі Українки, що зросли на їхніх творах, у гострій опозиції до культурницького наставлення своїх батьків.

Третя „революція” нашої молоді на західноукраїнських землях відбулася між першою та другою світовими війнами. Невдачі в будівництві та обороні власної державності, програні на всіх фронтах — довели до гострої реакції серед загалу нашої молоді. З гімназійної і університетської лавки пішли в окопи великі тисячі нашої молоді, перебули різні фронти, полони, революції, оглянули різні країни — нарешті повернулися, огірчені й розчаровані, додому. Підпільна акція УВО, український тайний університет у Львові, ОУН, поширення підпільної боротьби на молодь середніх шкіл, а навіть і народніх шкіл під час т. зв. „шкільних плебісцитів”, безприкладна мартирологія, пацифікація, польський безпardonний терор, щоденні знищання польської поліції, „стишельцуф”, осадників-колоністів, вкінці — КОП (Корпусу Охро-

ни Пограніча) — мусіли спричинити масовий спротив всієї нашої молоді.

Настала доба переоцінки цінностей. Про ці часи пише письменник Крук-Мазепинець у повісті „Дурні діти”, та інші сучасні молоді письменники, що відтворюють дух часу. Ідеологом нашої молоді був Дмитро Донцов, що пристрасними статтями у „Вітнику” поривав за собою нашу молодь. Після Шевченка й Франка він був володарем душ нашої молоді.

Під впливом „українізаційного курсу” в підсоветській Україні 1920-их років поширився був на західноукраїнських землях т. зв. радянофільський рух, як протест проти польського окупанта. Однаке — після процесу Спілки Визволення України в 1930 р. та штучного голоду „ім. Сталіна” у 1933 р. — він майже завмер. Зате націоналістичний рух зростав з року на рік — і з вибухом другої світової війни запанував не тільки між молоддю, але й між робітництвом та селянством.

Безглузда колоніяльна політика поверсальської Польщі переконала навіть найбільш угодові елементи з нашого народу, що ніяке співжиття й угоди з поляками неможливі, безвиглядні, а тому тільки безкомпромісова боротьба з наїзником аж до остаточної перемоги оправдана й необхідна.

Продовженням цієї боротьби була боротьба проти совєтської та німецької окупацій, що спричинила велетенські втрати, — однаке врятувала честь українського народу від закидів у колаборації з окупантами українських земель.

Тричі українська молодь на рідних землях піднімала „бунт” проти політики старших, своїх і проти чужих окупантів, — і кожного разу вийшла переможцем, приєднала на свою сторону цілий український народ.

Чи Ви думаете, що Редакції не цікаво знати, який саме матеріял Вам найбільше, а який найменше подобається? Напишіть нам про це!

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

М. Великівський

ХРУЩОВ І СОВЕТСЬКЕ СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

У московській „Правді” з 24 квітня ц. р. вміщена була „Записка” Н. Хрущова до Президії ЦК КПСС п. з. „Про деякі питання, зв’язані з здійсненням курсу партії на інтенсифікацію сільського господарства”. В цій довжелезній „Записці” Хрущов по-своєму з’ясовує причини занепаду сільськогосподарського виробництва в ССРС і визначає шляхи, якими з того занепаду вийти.

Перше питання, на якому зупиняється Хрущов, це — „як краще побудувати систему підготовки кадрів”. Хрущов зазначає, що для цього необхідно переробити підручники сільсько-господарських інститутів і технікумів, пристосовуючись до новіших методів передових працівників советського сільського господарства — Светлицького, Первицького і ін.

Ця пропозиція не є новою, бо подібне було й за „геніяльного” Сталіна, коли професори високих шкіл у своїх викладах мусіли орієнтуватися на „передових людей” — Стаканова, Марію Демченко та ін. За сталінських часів кожна програма сільськогосподарського Інституту включала в себе не менше як 25% тексту з вихваленням „вождя” і стахановців, а нині Хрущов рекомендує вихвалюти і вчитися у нових стахановців, ну й, очевидно, у нього самого.

Друге питання, якого Хрущов торкнувся в своїй „Записці”, це „організація виробництва тваринних продуктів на промисловій основі”. Хрущов наводить опубліковану Департаментом Агрікультури ЗДА доповідь на тему: „Сільське господарство ЗДА і ССРС”. В цій доповіді вміщено ось таку таблицю — „Зріст поголів’я худоби в ЗДА і ССРС за період від 1950 по 1962 р.”:

Роки	Вся велика рогата худоба		Корови молочні		Свині	
	ЗДА	ССРС	ЗДА	ССРС	ЗДА	ССРС
1950	78,0	58,1	23,9	24,6	58,9	22,2
1962	99,5	82,1	19,2	36,3	57,0	66,7

Не зважаючи на зрост тваринництва в ССРС, продукція його менша, ніж тваринництва в ЗДА. Як зазначає сам Хрущов, причина цього полягає в тому, що організація виробництва в

колгоспах і радгоспах перебуває на низькому рівні. До того ж колгоспи і радгоспи, за словами Хрущова, дають мало продукції тому, що не мають в достатній кількості кормів, а ті корми, які мають, використовують нераціонально.

Хрущов замовчує ще одну, найголовнішу причину: робітники і селяни в радгоспах і колгоспах не зацікавлені в наслідках своєї праці, бо з гіркого довголітнього досвіду знають, що, яких би великих досягнень у продукції тваринництва вони не добились, все одно оплату за свою працю дістануть мізерну.

У своїй „Записці” Хрущов пише: „Як мені приходилося зазначати, витрати кормів на кілограм додаткової ваги тварин у нас більші, ніж на американських фармах. Відгодівля худоби внаслідок поганої організації забирає більше часу, ніж на американських фармах. А це дас перевитрати кормів”.

Хрущов запитує: „Чому це так?” І пояснює, що ми, мовляв, й до цього часу платимо данину старій психології натурального господарства.

Алеж так зване соціалістичне плянове господарство існує вже ось майже 50 років. Два покоління народилося вже в комуністичній системі. Виходить, уся виховна, перевиховна, вся пропагандивна робота комуністичної партії пішла на марне?

Хрущов твердить: „У нас немає і не може бути конкуренції. У нас плянове соціалістичне господарство”... От в тім то й справа, що, так зване, плянове соціалістичне господарство існує в московській імперії вже понад 40 років, але за цей час воно себе ніяк не виправдало. Бож і сам Хрущов мусить признатись, що „коли порівняти витрати кормів на одиницю продукції, реченці відгодівлі тварин і птахів, а також інші показники в сільському господарстві ЗДА і ССРС, то порівняння буде не в нашу користь”.

Хрущов наводить такі факти: „На фармах в ЗДА відгодівля свині вагою до 100 кілограмів переводиться за 5-6 місяців, а у нас свиня такої ваги відгодовується один рік і навіть більше. На фармах ЗДА на одну свиноматку продукують 15 центнерів свинини за рік, а в колгоспах

В. Давиденко

„БАТАЛЬОН НЕОБМУНДИРОВАНИХ”

В українській підсоветській літературі ще не з'явилось свого Івана Денисовича, який би розповів бодай півправди про совєтські концтабори, не було досі нікого, хто повідав би про страхіття 1933 року, не було ще навіть журналіста типу російського Некрасова, який би змалював Америку, уживаючи для цього не тільки дьюгтю. Це — зрозуміло. Українська підсоветська література, якій Москва призначила ролю про-

і радгоспах — 4 центнери. Від однієї курки-несушки в ЗДА одержують 200 яєць, а в наших колгоспах і радгоспах тільки 90”.

І в кінці цього уступу Хрущов додає: „Можна навести немало інших фактів, які стверджують, що значна частина наших тваринницьких господарств переводиться нераціонально”.

Отже, сам московський диктатор, визнавши, що совєтське, так зване, плянове соціалістичне господарство переводиться нераціонально, приходить до висновку: „Нам треба відмовитися від цього і якнайскоріше перебудуватися”.

Коли Хрущов і його „соратники” можуть логічно мислити, то дійсно їм треба якомога скороше перебудувати своє „найпрогресивніше в світі” господарство. Але питання: в який спосіб провести цю перебудову? Ніяка спеціалізація тут не допоможе. Тут справа далеко складніша.

В обличчі гострої кризи сільського господарства Хрущов може і цим разом вдатися до різного роду ризикових експериментів, як то робив він з цілиною, травопільною системою, чорним парам, цукровим буряком і кукурудзою. Але що з усього того вийшло?

Хрущов у своїй „Записці” назначає: „Недавно ЦК КПСС і Рада Міністрів ССР схвалила постанову про засоби піднесення економіки відстаючих колгоспів. Держава визначила великі грошові засоби і матеріальні ресурси для надання допомоги цим господарствам. Але я боюся, що вся ця допомога не дасть належного ефекту, коли партійні організації не візьмуть під свою контроль працю кожного відстаючого господарства”.

Чи не розкриває цими своїми словами московський диктатор недовір’я своє і своєї партії до народу, отих уярмлених колгоспників, і до без-

вінційної літератури, може бути тільки ортодоксально-совєтською, стовідсотково соцреалістичною, і „небезпечні теми” може порушувати вона лише в рамках партійних постанов і вияснень.

І тому, треба думати, надрукована в числі 6-му київської „Вітчизни” (1964 р.) повість Дмитра Міщенка „Батальон необмундированих” була задумана й написана в чисто партійному

рамках партійних фахівців, працівників сільського господарства? Ще в старовинній Римській імперії раб ніколи не працював сумлінно і завжди потребував наглядача з нагасем.

Хрущов далі пише: „Матеріальні засоби — кредити і інше, очевидно, мають велике значення, але не вирішують ще діла. Можна одержати гроші, пройсти їх і не піднести виробництва”...

Ми якраз це саме й стверджуємо. Гроші, які б вони не були великі, не вирішують справи. Все залежить від того, хто матеріальними засобами орудує — чи це буде московський комуністичний пан, чи його вірний сатрап з нагасем над підневольним совєтським рабом-колгоспником, що завжди відчуває своє як національне, так і соціальне поневолення, чи це буде вільний працівник-фармер, який працює з повним ентузіазмом за власною ініціативою. Нам здається, що Хрущов це й сам розуміє, але політика московського Кремлю зайдла так глибоко в сліпий завулок, що з нього без радикальної зміни не може вийти.

„Хіба можна ввесь час пояснювати причини недоліків колгоспів недостатньою кваліфікацією кадрів? — запитує Хрущов. — Адже за десять років можна було виховати ціле покоління молодих керівників!.. Чому цього не зроблено?” І сам на це відповідає: „Тому, що розвиток колгоспів і радгоспів проходить самопливом”.

А ми від себе скажемо: тому, що колгоспи і радгоспи побудовані на засадах рабської системи. В розвитку їх не зацікавлені навіть керівники — совєтські чиновники, а що вже й казати про селян, силою в ті колгоспи та радгоспи загнаних.

пляні: розповісти один із фрагментів великої трагедії українського народу так, як це треба в інтересах партії.

Ми тут, на еміграції, знаємо і багато писали про страшну долю наших людей, які з тих чи інших причин залишились на окупованих німцями територіях, а потім були змобілізовані до совєтського війська. Маємо між іх тут і серед нас, і вони, ще живі свідки тієї большевицької розправи над підсоветськими людьми, могли б укласти велику книгу споминів про ті дні кропи і жаху. На жаль, досі такої книги не з'явилось.

Глибока рана, яку завдала українському народові окупаційна совєтська влада, певно, все ще не загоїлась і не скоро загоїться. Мабуть, часто згадують в народі самі недобитки тієї розправи про те, як поставилася до них „рідна радянська влада”, і тому в Москві вирішили, що крайня пора заговорити про це вголос, „вияснити” все це, але — з офіційної, цензурованої трибуни, з трибуни совєтського письменника-соцреаліста.

„Батальон необмундированих” — це колишні вояки червоної армії з двох сіл на Київщині — Веселого і Дубівки, з яких після повернення на Україну большевиків сформовано в 1944 році ту військову частину. Після відступу червоної армії в 1941 році вони повернулися до своїх сіл, вийшовши з німецького оточення або повтікавши з німецьких тaborів для воєннополонених. Про те, що серед них були дезертири і випущені німцями з тaborів для полонених автор не пише. До тих, як відомо, був зовсім інший підхід. Але були серед них також юнаки, які не підлягали мобілізації в 1941 році, коли большевики тікали на схід.

Отже, як тільки фронт перевалився через Веселе і Дубівку, всіх цих людей негайно змобілізували і вислали на передову лінію — тут же, за кілька кілометрів над Дніпром. Молодь не вишколювали. Ні чобіт, ні військової уніформи нікому не видали. Не вписали їх і на харчове постачання.

Тяжке завдання припало авторові цієї повісті: осудити культ Сталіна і — оправдати партію, яка була слухняним інструментом в руках Сталіна. Бо таку „лінію” визначено в Москві на 22-му партійному з’їзді: партія про злочи-

ни Сталіна „не знала” і, всупереч його злій волі, направляла його помилки, будувала соціалізм, а під час війни здобувала перемоги над німцями. А ще тяжче завдання, яке припало авторові повісті, це — показати героїзм у боротьбі з німцями отих змобілізованих „батальйонців”, „німецьких коляборантів” і їхню любов до совєтської „родини”.

„Батальйон необмундированих” (а таких батальйонів були тоді, либонь, сотки), згідно з загальним наказом Сталіна щодо людей, які залишились на окупованих німцями територіях, мають кинути в бій на найбільш небезпечному відтинку. Він повинен перший пробитися до Дніпра. Заступник політкома Грайворон, який у 1924 році був головою колгоспу в селі Веселому, всупереч загальному ворожому ставленню командирів і політкомів до „зрадників батьківщини”, перебирає в батальйоні команду, щоб або вмерти разом з цими людьми, або разом з ними здобути перемогу.

У розмові з командиром полку Десятінніковим Гайворон обурюється, що проривати німецьку оборону призначено „силам, які нездатні здійснити прорив”.

„— А ти поцікавився знати, які це люди? — гостро запитав Десятінніков.

— Подікавився. І саме тому не можу погодитися з твоїм ставленням до них.

— Ах, он воно що! — посуворішав Десятінніков. — Призватися, не сподівався цього від тебе. Кого ти береш під захист? Тих, що відсіджувалися в окупації?”

Характеристичне закінчення цього діялогу:

— Та що ж це виходить? — склонився Десятінніков. — Ти штовхаєш мене на те, щоб я не виконував вказівки своєї партії?

— Партия не давала тобі таких вказівок! — відрізав Грайворон.

— Як це не давала? А Сталін?

— Розумій, як хочеш, — стримуючи гнів, промовив Грайворон, — а я не вірю, щоб партія оголошувала всіх, хто був у полоні чи тільки на окупованій території, потенціальними ворогами совєтської влади. Чуєш, не вірю!”

„Батальйонці”, як представляє їх автор, виявляють абсолютний послух команді, але про те, які думки їх гнітять, що вони між собою говорять пошепки — читач не знає нічого. Це — сіра, приречена маса стерилізованих укр-

їнських селян, над якими звисає Дамоклів меч. Вони мають свої прізвища — Дорошенко, Найда, Піддубний, Вернидуб — але всі вони ніби однакові, з тими самими змученими обличчями, у своїх латах чоботах, „кепках” і запорошених фуфайках.

Напередодні бою Грайворон відвідує „батальйонців” у нашвидку викопаних ними окопах.

— Товаришу, — звернувся він до одного з них. — Ви окопи сюди прийшли копати чи воювати?

— Та ніби ж воювати.

— А гвинтівка ваша де?

— Не дали, товаришу майор.

Якась глибинна струна тенькнула в серці Грайворона».

Довідавшись у розмові з вояками, що майже ввесе батальйон складається з дубівчан та селян, Грайворон каже:

„— Одея так новина! І що ж ви хочете голими руками зіпхнути німця в Дніпро?

— Мусимо, товаришу майор, — відповів один з бійців. — Зброї ж у нас обмаль. Що було — видали, а решту, кажуть, у німців візьміть”.

В кривавому бою з німецькою піхотою і танками село над Дніпром здобуто. Виснажений і знекровлений батальйон став на короткий відпочинок. В дусі Гоголевого „Тараса Бульби” підсумовує автор повісті наслідки переможного бою:

„... Упали від першого помаху смерти обидва Дубовенки — Наум і Грицько, не видно й Остапа Варяниці, який збирався сікти фашистів на капусту, не добігли до окопів брати Коноваленки, найменший син діда Онопрія — Андрій. А скільки лягло їх, дубівчан, по обидва боки бруствера, в окопах, під час облоги землянок, в яких ховалися від артилерійського вогню гітлерівські солдати! Гай-гай, і порахувати вже важко. Але дивно: ніхто з них не згадав зараз, що немає вже жалісливого Остапа, високого й плечистого Перехреста, якого вони дражнили в парубочі літа Півтора Івана. У них було таке відчуття, ніби вихилили по кухлю хмільного, і хміль той звеселив їм серця, очистив розум від згадки про пережите. Що з того, що на них немає ще солдатського одягу, тепер вони і в фуфайках почують себе силою. Чому? А хто його знає...”

У другій половині дня наздогнала „необмун-

дированих” новина: совєтські війська, що діяли на правому фланзі дуги, теж перейшли в наступ і погнали німців понад Дніпром, назустріч їхнім підрозділам.

„— Ну, тепер усе! — зрадів котрийсь із офіцерів. — З фашистами по цей бік Дніпра, вважай, закінчено”.

„Батальйон необмундированих” втратив у бою мало не третину бійців. Але кривавої покути, що її він приніс за викуплення своїх „гріхів”, було ще недосить. І йому знову наказали йти в бій. Власне, наказав ніхто інший, як Грайворон, який з власної ініціативи, не порозумівшись з командиром полку, вирішив вести батальйон на другий, правий бік Дніпра.

Автор повісті, очевидно, бажаючи представити в особі Грайворона складний психологічний образ „чесного комуніста”, допускається тут виразної нелогічності: адже Грайворон, який так приязно поставився був до батальйонців, не міг не розуміти того, що веде людей на смерть. Чи не ціною їх життя рішив сам автор оплатити їхню „зраду батьківщини”, щоб вмерли вони бодай героями?

На старих, дірявих човнах і залишених німцями pontонах батальйон під кулеметним і мінометним вогнем, гублячи людей у Дніпрових водах, переправився на правий берег.

— За батьківщину! Ура-а-а! — звівся Грайворон і першим кинувся вперед.

Автор і тут коректує історію заднім числом: у бойовому поклику Грайворона він опустив слова „за Сталіна”. Навряд чи навіть такий „чесний комуніст”, як Грайворон, відважився б це зробити.

Бій, а власне агонія батальйону тривала два дні. Командир полку, з огляду на свавільство Грайворона, відмовився підтримати його артилерією з лівого берега. І аж тоді, коли вістка про те, що батальйонці зводять нерівний бій із десятикратно переважаючими силами ворога дійшла до командувача армії, — стягнено авіацією та два полки артилерії і підтримано їх вогнем кошаючих батальйонців.

Вже бачивши безнадійність ситуації і все ж стараючись втримати пляцдарм, на який уже вдерлися в контратації німці, зводячи рукопашний бій з батальйонцями, Грайворон наказав скорегувати вогонь совєтської артилерії з правої берега... на себе і своїх бійців.

Д-р Роман В. Кухар

СЛОВІНЦІ — ПРИЗАБУТИЙ НАРІД

До південнослов'янської мовної групи належить, крім болгарської, македонської й сербохорватської, словінська мова. Провідна особистість у слов'янській філології другої половини XIX стол., словінець Франц Міклошіч (1813–1891), викладач Віденського університету, визначний авторитет в ділянках граматики, лексикографії й етимології, без перебільшення можна сказати — ціла академія слов'янознавства в одній особі, вважав, що староцерковнослов'янська мова тотожна з ранньою словінською мовою мешканців Панонії (заселена тепер мадярами) IX століття. Проте, в цьому пи-

танні він помилився, бо доведено понад усякий сумнів, що староцерковнослов'янська книжна мова спирається на болгарсько-македонському діалекті IX стол., тим то її також умовно називають староболгарською мовою.

Словінці — чисельно незначна нація; нараховують їх кругло 1.300.000, а замешкують воно головним чином колишні відосередні території Австро-Угорської монархії, Карніолію, Горіцію, Стирію, південну Каринтію й Істрійське узбережжя, або, згідно з сучасним положенням, північно-західні гірські окраїни Югославії, над річками Дравою й Мурою. Велика час-

І тоді, після гураганного артилерійського вогню, командувач армії розпочав переправу.

„Береги Дніпра дзвеніли від оглушливих артилерійських пострілів, стрясалися від вибухів набоїв і бомб. А пляцдарм чадів недогарками танків і ждав, чим закінчиться той поєдинок. Його не чіпали вже ні німці, ні наші, хоч і перші, і другі думали про нього. Мовчали й ті, що вціліли на пляцдармі після викликаного на себе вогню корпусної артилерії. Їх небагато лишилося в окопах, та й окопи мало чим різнилися від воронок, виритих 152-міліметровими набоями. Он лежать поруч із бійцями обидва командири взводів — ті, що вціліли після попередніх боїв за пляцдарм і на пляцдармі. Знайшли нарешті і комбата. Йому теж не потрібна допомога, він ніколи вже не встане і не крикне: „За батьківщину вперед!” Відламком набою зірвало йому череп, розкидало по траншеї мозок, який думав про всіх і відповідав за всіх”...

Командир батареї Гладкий, який, виконуючи наказ Грайворона, скерував на батальйонців вогонь корпусної артилерії, плакав. Боець Найда, тяжко поранений, звертається до командира:

— ... Зате ж і німці наклали немало. І діло зробили. Хоч не будуть тепер нам колоти очі окупацію. Чи будуть, га, товаришу майор?

— Не будуть, Омельку, не посміють, — каже Грайворон.

— Боюсь, що посміють...

— Нічого, нічого... Війна ця багатьох і багато навчила”...

Напевно тоді видуманий автором Грайворон не міг собі уявити жахливої чистки і масових депортаций колишніх воєннополонених і „оточенців”, що їх провів Сталін у повоєнних роках руками своїх „чесних комуністів”.

І останній образ цієї на замовлення партії написаної повісті:

„Струнко! — хриплим від несподіванки голосом скомандував командувач дивізії Обрубський. — Товаришу генерал-лейтенант! Довірена мені дивізія форсувала Дніпро, веде бої за розширення пляцдарму.

— Молодці! Чудово провели операцію. Просто близкуче!...

Генерал-лейтенант, командувач армії, хоче бачити Грайворона, хоче мати списки тих, що першими прорвалися на правий берег. Але Грайворона вже немає: тяжко пораненого його забрали до шпиталю. Немає й списків, бо загинув штаб батальйону, загинули писарі, а з ними загинула й вся документація. А в полковій канцелярії списків батальйону взагалі не було.

„Як це розуміти? — суворо подивився командувач армії.

— Батальйон складався із щойно змобілізованих.

— Ну то й що?

— Їх не встигли взяти на постачання.

— Он як! — звів командувач армії очі на перенісся. — І їх уже немає?

— Так точно, немає”...

тина словінців знаходиться під чужими володіннями і лише приблизно 56% їх живе в межах Югославії. Тут оселилися словінці ще в сиву давнину, в добі слов'янських мандрівок, десь коло 600-го р. по Христі. Столичним містом цієї слов'янської альпійської цивілізації є м. Любляна з 150.000 мешканців. Словінський народ в більшості римо-католицького віровизнання, з винятком кальвіністів, що нараховують яких 170.000.

Державні традиції словінців сягають VII стол., коли вони на спілку з чехами створили чесько-словінське королівство Само (627-658 рр.). В 748 р. влучено словінську спільноту у Французьку імперію, а за володіння Карла Великого піддано їх баварським герцогам і охрещено. Вже з 952 р. словінська країна, як складова частина герцогства Каравантії, була „кісткою незгоди” поміж мадярами, чехами й німцями. Триваліший захист знайшли словінці щойно під Габсбургами, починаючи з 1278 р. Їм дозволено зберігати матірну мову, але по-збавлено місцевої автономії куди значнішою мірою, як більшість балканських слов'ян. Власних словінських володарів заступили німецькі. Після першої світової війни Словінію, як т. зв. Словінську республіку, включено разом з іншими, щоправда відмінними щодо ступеня питоменних політичних прав, республіками Монтенегро, Боснії-Герцоговини, Сербії, Хорватії й Македонії — в склад Югославії.

Словінська мова малою різниця від сербо-хорватської; характерна вона рухомим наголосом, двома різними родами наголошування довгих складів, вживанням іменникових і дієслівних дуальних форм і латинською абеткою. Словінська мова усамостійнилася від сербо-хорватської десь між VII і VIII століттями по Христі. Її розглядають з багатьох точок погляду як архаїчну слов'янську мовну форму. Словінською мовою написаний один з найдавніших документів слов'янського письменства, „Фрайзінські листки” (Бріжінські споміні), з XI ст. В сучасній словінській мові слідні формотворчі процеси, і вирізняються в ній щонайменше дев'ять головних діялктів. А все ж таки у своїй сутності народ цей доволі однорідний. Здобув він собі славу роботящого, культурного (блізько 100% письменності) і чес-

ного народу. Населення зайняте здебільшого в сільському господарстві й індустрії.

З численних словінських культурних діячів, крім Міклошіча, відомі Адам Богорич, автор першої граматики слов'янської (словінської) мови, д-р Франц Прешерен (1800-49), твори якого порівнюють з творами Міцкевіча, Коллара, Махи, Шевченка й Пушкіна, Фран Левстік (1831-87), творець сучасної словінської прози і ін. Українству, зокрема, відомий визначний словінський учений і письменник Вартоломей (Ерней) Копітар (1780-1844), у зв'язку з невдалою спробою „Руської Трійці” (о. Маркіян Шашкевич, Яків Головацький, Іван Вагилевич) видати альманах „Зорю”. Власне з метою ширення живої народної мови й національних ідей опрацював Шашкевич революційний на той час твір „Зорю”, предтечу славної „Русалки Дністрової”. Його й передано на оцінку Копітарові, що працював в австрійському уряді в Відні, в характері цензора.

Копітар здобув собі ім'я своїми романтичними, націоналістичними поглядами, які запліднили переломову працю в ділянці мовознавства, літератури й фольклору сербського реформатора, Вука Стефановича Караджіча (1787-1865). Саме від нього походить теза: „треба писати так, як говоримо”, яку перейняла й по-своєму оформила „Трійця”: „пиши, як чуєш, а читай, як бачиш”. Цензор Копітар, палкій прихильник самостійного розвитку всіх слов'янських мов, одержавши „Зорю”, зробив висновок, що цей документ живої народної мови є не тільки значною літературною новиною, але й подію першорядної політичної важливості. Як відомо, львівський цензор, Венедикт Левицький, виявив менше зрозуміння, як чужинець Копітар, супроти історичних процесів українського народу, поклавши на публікацію „Зорі” строгу заборону.

„Весна народів” (1848 р.) сколихнула февральною системою в Європі. Чільні люди з західного табору слов'янофілів відіграли тоді важливу роль розбудників національної свідомості всіх поневолених слов'ян. Окрасою між тими співцями слов'янського відродження були видатні словаки, реформатор і вчений П. Шафарик і поет-прапороносець руху, автор „Дочки слави”, поеми в п'ятьох книгах, Ян Коллар (1793-1825). До їх ідей прислухалися

переслідуваний син Західної України, Шашкевич, і його східний брат, великий національний поет, Шевченко.

Серед багатої лірико-епічної народньої творчості південних слов'ян видатне місце займає словінська балядя, настроєво-розповідна пісня, в якій, прикметним для неї способом, описова частина поглиблюється ніжним, подекуди меланхолійним ліризмом. Наведена нижче балада „Майдаленка китицю в'язала”, наскрізь питоменна словінському народному стилеві поезії, має своїм сюжетом фантастичний мотив зустрічі дівчини з нареченим-мерцем. Подібна тема значно поширена також у чеських („Матушек і Магдаленка”, „Жених-мерлець”) і польських народніх пісень. До речі, західнослов'янському народному епосові бракус героїчної тематики епосу східнослов'янських чи південнослов'янських народів, на подобу „Слова о полку Ігоревім”, українських історичних пісень, козацьких дум, чи „билин” і „старин” на півночі в Росії, або „юнацьких пісень” на тему битви на Косовім полі на півдні, в Сербії й Болгарії.

ІЗ СЛОВІНСЬКОЇ ЕПІЧНОЇ ПОЕЗІЇ (Баладна пісня)

МАЙДАЛЕНКА КИТИЦЮ В'ЯЗАЛА

Майдаленка китицю в'язала
І, над нею припавши, шептала:
— Слухай, Анзеле, суджений, слухай,
Ти приходь, живий або мертвий,
Ти приходь, живий або мертвий! —
Майдаленка в ліжко поспала...
Тількищо вона задрімала,
Загукав під віконцем її Анзел:
— О, вставай, вставай, Майдаленко,
Скоріш у дорогу збирайся! —
Майдаленка мовчить, не дихне,
Наче виклику і не чус,
Наче виклику і не чус.
Откє, вдруге зве її Анзел:
— О, вставай, вставай, Майдаленко,
Скоріш у дорогу збирайся! —
Майдаленка мовчить, не дихне,
Наче виклику і не чус,
Наче виклику і не чус.
Тоді втретє зве її Анзел:
— О, вставай, вставай, Майдаленко,
Як не встанеш — я знайду другу! —
Майдаленка перелякалась,
Вискочила з ліжка негайно,
Вискочила з ліжка негайно;

Відкривас правицею двері,
Лівицею Анзела горне.
Взяв її він за біленку ручку,
На коня посадив за собою,
На коня посадив за собою.
А коли вже вони почвалили,
Майдаленці говорить Анзел:
— Тільки місяць блідий, тільки зорі
Нам присвічують ясно й чудесно;
Добре й швидко ідеться мертвим,
Не злякалася ще, Майдаленко?
Не злякалася ще, Майдаленко?
— Упокій, Господи, душі мертвих,
І ти, Анзеле, остав їх в спокої,
І ти, Анзеле, остав їх в спокої. —
Так чвалають вони й чвалають,
І Анзел знову дівці говорить:
— Тільки місяць блідий, тільки зорі
Нам присвічують ясно й чудесно;
Добре й швидко ідеться мертвим,
Не злякалася ти ще, Майдаленко,
Не злякалася ще, Майдаленко?
— Упокій, Господи, душі мертвих,
І ти, Анзеле, остав їх в спокої,
І ти, Анзеле, остав їх в спокої! —
Так чвалають вони й чвалають,
Аж у повінім бігу допадають
До церковці, до білої скелі,
До самих до воріт тих широких,
До самих до воріт тих широких.
Враз зіскочив з коня тут Анзел,
Посеред цвінтарища німого,
Посеред цвінтарища німого.
І закликав тут голосно Анзел:
— Піднімайтесь, брати мої й сестри,
Наречену ходіть зустрічати,
Наречену ходіть зустрічати! —
Майдаленка страх налякалась,
З коня виниз до землі припала,
Біля стін дверей тих церковних.
Аж запіяли здалеку півні,
Аж запіяли здалеку півні.
— Оце й щастя твое, Майдаленко,
Що вдарило саме дванадцять
І запіяли здалеку півні.
Бо якби не настала північ
Та якби не запіяли півні,
То мерці б тебе розірвали,
Так, як жорна нещадно рвуть зерно.
А хто зранку прийшов би на цвінттар,
То уздрів би лиш клапті одягі,
Тільки клапті на кожий могил!

Із словінської переклав Р. Кухар

Якби не небезпека, що Куба або В'єтнам створять кlopітливі ситуації для Президента Джансона, то було б важко його перемогти в президентських виборах.

Анатоль В. Бедрій

АПОСТОЛ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Р. Задеснянський, Критичні нариси, т. 2, видання третє, 1963, В-во „Українська Критична Думка”, на правах рукопису, ст. 335.

Це видання про Тараса Шевченка різиться від попереднього тим, що окрім розділів в ньому поширено і три розділи додано: Х. Московська критика про твори Шевченка, ХІІІ. Чи можемо уважати „Журнал” Шевченка його „Щоденником?” і XIV. Релігійний світогляд Т. Шевченка.

У вступі Р. Задеснянський вказує на існування численних т. зв. українофілів, що хотіли й хочуть обернути Шевченка з націоналістичного поета на антирежимного борця, який ніби змагався лише за зміну ладу в межах спільної з росіянами держави. Найбільшим таким українофілом був М. Драгоманів, який „сподівався цілковито „зліквідувати” всякий вплив Шевченкового „Кобзаря” та знищити його як твір літературний”. (ст. 6). Завданням Драгоманова було доказати, що Шевченкова творчість скерована проти всіх, „але, борони Боже, не проти москалів!”

Автор вичислює головні неправдиві ідеї, які прищеплюють Шевченкові: 1) він був проти монархізму, але не проти російського імперіалізму; 2) він був оборонцем кріпаків, але не оборонцем цілої української нації; 3) він був романтиком, а не ідеалістом; 4) він виступав не проти російського народу, а лише проти експлуататорських класів; 5) він був прихильником слов'янофільства, включаючи росіян до слов'ян; 6) він був прихильником соціалізму, а не всенародної демократії в українській державі.

Цікавий розділ, в якому описується історичне тло, що на ньому творив Шевченко. Автор твердить, що українська провідна верства, оскільки така існувала, жила антинаціональним патріотизмом: „Цей „патріотизм” був в істоті речі настільки московофільський, що власне мало різниця від патріотизму московського, підкреслюючи стало свій імперський патріотизм”.

Автор наводить кілька чинників, що формували ідеологію Шевченка. Перший і, безперечно, найважливіший — геніяльність і характер поета. „Шевченко доніс свої основні погляди чистими й незахитаними аж до могили!” (ст. 33). Другим чинником було його кріпацьке походження, а не походження з вищих верств, що тоді були сильно змосковщені, і тому „Шевченко уникнув яничарського виховання”, а „з рідного села виніс любов до своєї землі”. (ст. 34). Третій чинник — перебування Шевченка юнаком у Польщі в часі, коли там панували національно-революційні настрої, скеровані проти російського колоніального поневолення. Четвертим чинником була висока освіта, літературне опанування польської, російської і французької мов та джерельне пізнання західноєвропейської культури. П'ятий чинник — глибока християнська релігійність.

„Поза тим усім Шевченко був знайомий майже з усіма... опублікованими працями з українознавства і був добре обізнаний з нашим минулим”... (ст. 38). „Таким

чином Шевченко перевинчував на багато своїх земляків-письменників свою національно-політичною свідомістю... відсутністю будь-якого московофільства... Він був чи не перший освічений українець, а не українофіл”. (ст. 39).

Р. Задеснянський твердить, що „історії” України, які існували в часах, коли жив Тарас Шевченко, не мали жадного ідейного впливу на поета, навпаки — він зайняв становище цілком вороже до ідейних заложень авторів тих історичних творів.

У розділі про політичні погляди Шевченка автор пише: „Шевченко... поєднав у своїй свідомості українську національну ідею, ідею відновлення втраченої державності, з тими ідеями Заходу, які уважав корисними, які уважав відповідаючими інтересам української нації... Шевченко був ворогом монархії й прихильником республіканського ладу... він думав не про аристократичну, тільки про демократичну республіку... Він тим різнився від усіх інших наших слов'янофілів, що а) не включав у число слов'ян московського народу і б) мріяв про те, щоб слов'янські народи жили кожний у власній цілком суверенній державі, лише бажав, щоб ті держави не ворогували одна з одною, але не думав про творення одної федеральної слов'янської держави... У ділянці соціалізм був Шевченко... приклонником, так би мовити, в основному „середняцької” України, приватновласницької...” (ст. 77). Як бачимо, „Шевченко... не лише зінав добре ті політичні ідеї і суспільно-економічні теорії, якими жила тоді Західня Європа, але й переважав своїх земляків на Україні широким обрієм та знанням світу”. (ст. 78). А далі: „Шевченко відзначався вийнятковою суверенностю думки і не піддавався чужим впливам”. (ст. 80).

Задеснянський робить висновок, що „існувала величезна ідеологічна прірва, яка відділяла українського націоналіста і революціонера Шевченка від ліберально-настроєних українофілів”... (ст. 88) тому, що в жадному своєму творі „не трактує Шевченко боротьби України за волю „по-драгомановські”, в площині боротьби з режимом”... (ст. 89) „... Ми дійшли до пerekонання, що основною темою всіх політичних творів було питання національного поневолення, була пропаганда за національним визволенням”... (ст. 131).

Задеснянський чітко розділяє Шевченка від Гоголя й останнього засуджує як відступника від своєї нації та запроданця ворогові.

Цінну частину твору Задеснянського становить обговорення відношения Шевченка до Кирило-Методіївського Братства, яке „було засноване... під очевидним впливом ідей польського месіянізму і... московського „слов'янофільства”.” (ст. 160). Задеснянський твердить, що 1) на Шевченка члени „Братства” впливати не могли, тільки міг на них впливати Шевченко; 2) навіть в розумінні нашої історії Шевченко не був і бути не міг під їхнім впливом; 3) не може бути й мо-

ви про те, щоб „кирило-методіївці” мали ті антимосковські самостійницькі погляди!” (ст. 173) „... поет не тільки не належав до засновників Братства, не тільки не погоджувався з його ідеями, але й ставився до них з „крайньою нетерпимістю.”” (ст. 174).

В дальшому автор відмічує, що революційність Шевченкових поглядів полягала в тому, що він ішов „шляхом утворення умов, за яких могли б народи ма- си висунути нові провідні верстви” (ст. 179) „... Ясним є його негативне відношення до всякої революції „аристократів” і до „аристократичної” республіки, а власне таку хотіли встановити декабристи” (ст. 185). Шевченко „почував себе національним пророком і чудово розумів величезне політичне значення свого „Кобзаря” (ст. 189).

Окремий розділ присвячений московській критиці Шевченкових творів. Задеснянський зводить цю критику до таких генеральних напрямів: „1. прихвалювати і протекційно „поплескувати по плечах”, щоб нахилити поета до зради, до того, щоб він пішов шляхом М. Гоголя; 2. коли це не вдалося осягнути, спробувати „вдарити” і, так би мовити, „чоловою атакою” просто знищити поета; а 3. коли й цей спосіб не дав бажаних наслідків — прихвалюючи й знов же „поплескуючи протекційно по плечу”, непомітно „деградувати” його, одночасно підміняючи ідеї поета іншими” (206).

Цінний розділ про релігійність Тараса Шевченка, що кінчається висновком: „Шевченко був справжнім християнином, людиною глибоко віруючою”... (ст. 312). Шевченко відділяв українське православ'я від російського і вважав, що „головний вузол давньої московської внутрішньої політики — православіє”, завжди було засобом російської державної й імперської політики. Однак не можна погодитися з автором твердженням, що „відношення поета до католицизму було безперечно негативне, ... що пояснюється... тою негативною (щоб не сказати більше) ролею, яку він відіграв у житті українського народу” (ст. 291). Ціла політична ідеологія Шевченка знаменувалася соборництвом, зокрема приматом соборницького принципу над усікими расистськими, клясократичними і провінційними принципами внутрішньонаціонального життя. Бувши високоосвіченим і засуджуючи релігійні війни, Шевченко зізнав, що українське християнство є своєрідною синтезою елементів грецького й римського і що частина українського народу є католиками. Шевченко був демократом-республіканцем і згідно з цим визнавав свободу різних віровизнань і обрядів.

Автор широко розглядає проблему відношення Шевченка до окупанта-поневолювача. Твердження, що Шевченко був ворогом усіх росіян (москалів), які були проти відновлення української суверенної держави,

вповні правильне. Також правою є, що Шевченко мав різного роду ворожі (неприхильні) почування до проявів російського політично-культурно-суспільного життя, які то прояви були пов'язані з поневоленням України. Шевченко слушно вважав, що Україна була поневолена не лише політично (царатом), але й культурно, релігійно, мілітарно, економічно — російською нацією. Великою заслugoю автора є з'ясування факту, що Шевченко був за повне — не лише політичне — визволення (а не відірвання!) України з російської імперської неволі.

Шевченко боровся за право всіх народів і всіх людей мати свої власні національні держави і гідне, своєбідне, заможне особисте життя.

Треба погодитися з Задеснянським, що він вірно уживав поняття „україnofільство” — на означення людей, які ставлять різні аспекти життя на Україні на першому місці за винятком національної самостійності і визвольної боротьби, скерованої проти російського імперіалізму.

Врешті щодо проблеми формування нової української провідної верстви автор звужує погляди Шевченка, представляючи його, як ідейного консерватиста, що лише закликав дивитися на країні історичні зразки. Але це неможливо, бо поняття „революціонера”, „демократа” і „християнина” вміщує в собі поступові ідеї, скеровані вперед. Варто застосови замітка Задеснянського, що Шевченко перестав числити на котру-будь сучасну йому провідну українську групу як на кандидата проводу визвольної революції, яку він проповідував. Отже це перспектива в майбутнє, це творення нового життя, а не реставрування колишнього, хоч певні аналогії з світлих історичних подій можуть служити орієнтирами. Історичні мотиви Шевченко використовував як виховні чинники і для виплекання національної гордості та самобутності.

Врешті доцільно зазначити, що Задеснянський викриває численні фальшиві погляди про Шевченка в різних творах українських шевченкознавців, але не потрібно й неправильно формулює свої погляди про них так, що цих шевченкознавців дискредитує, а їхні твори занепінлює.

Політика здержування (контеймент) розвивається за допомогою переходового концепту — створеного, зауважмо це, Хрушчовим — мирної коекзистенції в політику апізменту і капітуляції. (Джеймс Бірнгам в „Нешнел Ревю” за 2 березня 1964 р. ст. 440).

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ПІТTSBURG ВІТАЄ п. Я. СТЕЦЬКА

Чисельна українська делегація привітала Голову ЦК АБН на летовищі. Пресова конференція і широкий відгомон в американській пресі і телевізії. Почесний ескорт американської поліції для кол. прем'єра вільної України. Понад 3 тисячі українців трьох генерацій взяло участь в Українському Дні, на якому головним промовцем був п. Ярослав Стецько.

Зустріч на летовищі

7-го серпня ц. р. у вечірніх годинах до Піттсбургу прибув достойний гость із Європи, кол. прем'єр-міністер вільної України, голова ЦК АБН п. Ярослав Стецько. На летовищі зустріла його делегація від українських установ і організацій Піттсбурщини в числі 25 осіб.

Серед делегації були представники ГУ УНПомочі, редактор „УНСлова”, представники Об’єднаних Організацій, представники відділів ООЧСУ із Піттсбургу й Ембріджу, Па, жіночтво від піттсбургського відділу Союзу Українок, юні сумівці. На летовищі гостя вітало від імені українського жіночтва пані Анна Юга — голова відділу Союзу Українок, яка також вручила йому китицю квітів; від редакції „УНСлова” вітав проф. Г. Лінчевський — головний редактор газети.

З летовища валка авт вирушила до одного з центральних готелів Піттсбургу, де відбулася пресова конференція, а потім товариська гутірка голови ЦК АБН із представниками українських установ і організацій.

В готелі від Головної Управи УНПомочі вітала гостя пані Іванна Старощак. Вітаючи п. Ярослава Стецька, представники українських установ і організацій підкреслювали його заслуги для української визвольної справи.

Публічна доповідь

8-го серпня в залі ІМКА відбулася публічна доповідь для членів і прихильників Визвольного Фронту, що її спонсорував 21-ий Відділ ООЧСУ в Піттсбургу при участі членів і прихильників Відділу ООЧСУ в Ембріджі, Па.

Голова ЦК АБН виголосив доповідь на тему „Де місце нашого постою”. З найбільшою увагою вислухали учасники цю актуальну доповідь. Після доповіді п. Я. Стецько в деталях поінформував зібраних про переведену акцію АБН в Скандинавії, про що просили учасники доповіді.

Інтерв’ю в українській радіопрограмі і в „УНСлові”

9-го серпня ц. р., на запрошення керівника української радіопрограми „Пісня України” п. В. Мазура, голова ЦК АБН дав відповіді на поставлені запити, які відносилися до сучасної української визвольної політики та до переведеної акції в Скандинавії. Слід підкреслити, що цю програму слухає ціла українська громада Західної Пенсильянії, яка в більшості складається із старої еміграції і тут рожденого покоління. Цього ж дня Я. Стецько мав інтерв’ю із редактором українського тижневика „Українське Народне Слово”, що є офіційним органом Української Народної Помочі і що відзначив у цьому році своє 50-ліття.

Понад три тисячі українців на Українському Дні в Піттсбургі

Заходом Управи Об’єднаних Українсько-Американських Організацій Західної Пенсильянії в неділю по полуночі 9-го серпня у Вест-В’ю Парк, біля Піттсбургу відбувся традиційний „Український День”, що цього року проходив під Шевченківським кличем „Борітесь — поборете!” Понад три тисячі українців трьох генерацій з усіх сторін Західної Пенсильянії зійшлися до Вест-В’ю Парку, щоб віддати поклін і заманіфестувати свою вірність ідеям великого Шевченка.

Для того, щоб ця національна маніфестація була духовно й ідейно пов’язана з визвольною боротьбою українського народу на Рідних Землях, Управа Об’єднаних Організацій запросила на головного промовця голову останнього українського уряду на українських землях і голову ЦК АБН п. Ярослава Стецька. Участь в цій маніфестації виразника волі українського народу зробила її могутньою і величавою.

Український День в Піттсбургі був не лише демонстрацією нашої внутрішньої єдності і солідарності, де зійшлися три українські генерації, але став він також широким відгомоном

Т. ШЕВЧЕНКО — БОРЕЦЬ ЗА СВОБОДУ ЕВРОПИ

Центральною темою ч. 2 „АБН-Кореспонденц” за березень-квітень 1964 р. є 150-річчя з дня народження Т. Шевченка.

Стаття сенатора ЗДА Т. И. Дадда з нагоди посвячення площі під пам'ятник у Вашингтоні відкриває це число 48-сторінкового англомовного періодику ЦК АБН. Сенатор Дадд вшановує Шевченка, як „чемпіона усіх переслідуваних і уярмлених”, як „універсально-го героя і одну з найвидатніших особистостей усіх часів”.

Д. Донцов у статті „Коляберація західного християнства з атеїстичним комунізмом” дас близьку критику політики Заходу і відзначає діяльність АБН з приводу його 20-тиріччя.

Конгресмен Е. И. Дервінські критикує політику уряду ЗДА, зазначаючи, що не можна перемогти большевизму, допомагаючи йому. Про Білорусь під російським колоніальним яром пише, спираючися на детальні статистичні дані, І. Косяк. Проф. Р. Драган змальовує червону загрозу в Австралії через субверсивну акцію комуністів, даючи низку аргументів. Про боротьбу Кореї проти комуністичної агресії пише Донг Дж Кім, голова корейської делегації до АПАКЛ, а про свідомість своєї місії в боротьбі проти червоних в'єтнамського народу пише Труонг Вінг Лі, голова АПАКЛ з 1963 р.

Документи і резолюції IX Конференції АПАКЛ в Сайгоні доповнюють образ боротьби проти російського і червочно-китайського імперіалізму з Азії, як

в американському світі. Два американські щоденники „Піттсбург Пресс” і „Пост Газетте” подали фотографії і біографічні дані п. Ярослава Стецька, як також інформували про його виступ на Українському Дні.

9-го серпня, на зарядження комішонера Аллегени Канти для п. Я. Стецька був даний поліційний ескорт, що супроводжав відкрите авто, в якому йшав прем'єр від готелю до парку, де відбувалася маніфестація. З такою ж почестю він був привезений знову до готелю, після виступу на маніфестації.

Це перший раз в історії української громади Піттсбурщини були дані такі почесті українському діячеві.

У весь перебіг Українського Дня був сфільмований телевізійною станцією канал 4, яка в своїх новинах подала основні фрагменти, а зокрема виступ п. Я. Стецька і момент вручения йому квітів від української молоді, яка народилася вже поза Україною.

Учасників Українського Дня вітали посадник м. Піттсбургу, який проголосив окремою

теж виявляють солідарність АПАКЛ з національно-визвольною боротьбою поневолених Москвою націй в Європі. Одна із резолюцій закликає підтримати їх визвольну боротьбу. На небезпеку комунізму в Африці звертає увагу IX Конференція АПАКЛ.

Конгр. М. А. Фіген з Клівленду незмінно захищає наші позиції, вимагаючи зміни політики уряду ЗДА у відношенні до поневолених націй. Конгр. Фіген є щирим приятелем України й АБН. Обов'язок кожного щирого антикомуніста і патріота — дати повну підтримку цьому незрівнянному приятелеві України й АБН, щоб він знову ввійшов до Конгресу ЗДА і захищав наші позиції, що є також позиціями справжніх американських патріотів.

Міністр Р. Лініс пише про вартість російських договорів, розкриваючи віроломність москалів на прикладах Латвії, Литви, Естонії. М. Данкевич закінчує свою цікаву, джерельно обґрунтовану розвідку про Сибір, яка викликала велике заінтересування серед американських кіл. Джерельна стаття про голод в Україні зорієнтує західного читача щодо брехливості московської пропаганди, а зокрема щодо „антисталініста” Хрущова, який заявляє всім і всюди, про свою миролюбність, а на ділі приготовляє нову агресію.

Стаття, сперта наsovетських джерелах, показує голодову катастрофу України. Про підпільний монастир у Львові є в цьому числі широка інформація. Про боротьбу Естонії за незалежність і вандалські методи

проклямацію день 9-го серпня — Шевченківським Днем, а також конгресмен Фултон.

В мистецькій частині Дня виступали: хор Української Православної Ліги під управою о. прот. Ст. Голутяка і мандолінова оркестра під управою п. Ізидора Луковського із Мікізракс. Декламували: Мирослав Голуб'як і Маргарет Мітчел. З музичними сольовими точками виступили Джан Бончак, мол. та Михайло й Гелена Корбак. На закінчення програми виступили танцювальні групи із Мікізракс під управою пані Надії Голутяк та з Карнегі під управою пані Беверлі Капелюх.

Відспіванням українського національного гімну закінчено Національну Маніфестацію в Піттсбургшині в 150-ліття з дня народження нашого національного Пророка.

Тридennий побут п. Я. Стецька в Піттсбургу і його зустріч із громадянством ідейно й організаційно зміцнили цю громаду. Членам і прихильникам Організації Визвольного Фронту вони дали нове надхнення для праці в користь поневоленої України.

ШЕВЧЕНКІВСЬКА ЗУСТРІЧ-МАНІФЕСТАЦІЯ В ДЕТРОЙТІ

XV Зустріч-Здвиг українців Америки і Канади як національна маніфестація в 150-річчя народження Тараса Шевченка відбулася в дніх 1 і 2 серпня ц. р. на оселі СУМА „Київ” біля Детройту. Не зважаючи на 94 ступні спеки, понад 5000 осіб взяло участь в національній маніфестації. Великий портрет Т. Шевченка і гасло Зустрічі-Здвигу „Борітесь — поборете!” у виконанні маляра Михайла Дмитренка з'ясовували учасникам маніфестації зміст і характер святкування.

Суботнє пополуднє було приділене спортиво-розваговим імпрезам. Молодь змагалась у відбиванці, а сумівські футбольні команди — „Крила” з Чікаго та „Пантери” з Детройту — міряли свої сили. Перемогли гості з рахунком 2:1.

В неділю о год. 10 ранку до Служби Божої в наміренні українського народу приступили священики: о. М. Бохневич, о. Ю. Габрусевич і о. д-р В. Гавліч. Співав церковний хор „Боян” під керуванням К. Цепенди. Релігійні пісні виконала духовна оркестра СУМА „Трембіта” з Клівленду під диригентурою проф. Р. Лесика.

Змістовну проповідь виголосив о. д-р В. Гавліч. Перерву усі використовували на те, щоб зустрітися із знайомими, порозмовляти, обмірювати деякі справи, вирівняти думки тощо. А зустрітись можна було з багатьма. З Канади були ошав'яни, торонці, ст.кетеринці, гамільтонці, мешканці Ст. Томасу і Лондону, Чатаму і Віндзору, Сарнії, Гвелфу і околиці та інші. Віндзорцям припала співвідповідальність за Зу-

~~~~~
Москви винищування естонського народу інформує окрема стаття.

Бібліографія, рецензії на нові книжки, інформація про Збори Делегатури АБН в Австралії, про акцію під час Олімпіади в Іннсбруку, про призначення нового голови естонської делегації в АБН, урядуючого прем'єра Естонії п. Тоніс Кінта (після смерти д-ра О. Лоріца), відзначення діяльності І. Безуглова, донського козака, видатного борця проти російського імперіалізму, рекомендація книжки „Рашен опрещен ін Юкрейн” — робить це число „АБН-Кореспонден” всестороннім. Воно повинно знайти собі місце на столах видатних політиків, журналістів та військовиків англомовного світу і про це мають подбати наші прихильники, закуповуючи його масово і розсилаючи на відповідні адреси.

стріч. Чікало було заступлене коло 300 людей, переважно молоді. Клівленд, Боффало та більші місцевості мали свої більші чи менші гурти. Навіть Вашингтон, Філадельфія, Трентон та Нью Йорк були заступлені.

З огляду на перелітний дощ пополудневу програму дещо пересунено на пізніше.

Відбулось урочисте піднесення українського і американського прапорів та відкриття, що його зробив мгр. Михайло Дужий — голова Детройтського відділу ООЧСУ і Ділового комітету Зустрічі. Під командуванням А. Никончука до дефіляди перед почесною Президією виступили уніформовані члени СУМА з кількох Осередків, члени ТУСМ ім. Міхновського і члени мішаного хору СУМА з Чікаго. У Президії був презентований широкий вахляр українських центральних і місцевих організацій, товариств і згуртовань. Серед запрошених ми завважили названих уже трьох українських католицьких священиків і о. Биковця з УАПЦ, голову Продводу ЗЧ ОУН проф. Степана Ленкавського, голову ЦК АБН Ярослава Стецька, д-ра Р. Малашука — голову ГУ ЛВУ, ред. М. Сосновського, інж. В. Безхлібника та В. Макара — представників ГУ ЛВУ, мгр. Є. Лозинського — голову ГУ ООЧСУ, п. Лева Футалу — представника ГУ СУМА і Т-ва кол. вояків УПА, ред. В. Душника — представника централі УККА, ред. М. Бажанського та І. Панчака — представників детройтських відділів УККА, проф. А. Шутку — голову відділу НТШ, д-ра М. Кушніра — голову Виховної Ради СУМА, п. Царика з Вашингтону, письменника Ю. Тиса-Крохмалюка, д-ра Н. Процика з Боффало, д-ра О. Марітчака, мистця М. Дмитренка, панну Тамару Дужу — від імені ТУСМ, В. Мазура від „Народної Помочі”, мгр. Б. Футея — голову СУСТА, п. Кусяка, Цішкевича, Мудрака і Стакура, інж. І. Левицького, інж. С. Голяша, дир. Слюсарчука, проф. М. Дольницького, д-ра П. Сайкевича, Зіня, Никончука, Сулиму, П. Мицака, інж. Кізиму, Новаківського, Кобилянського, Курбяка, Костеліну та ін. Офіційний американський світ презентували такі особи: проф. Мамчур — голова українського відділу Республіканської партії, представник губернатора стейту Мічіген пані М. Бек і Стівен — радні м. Детройту, сена-

І. Б.

ДЕ ЖАХ ПЕРЕВЕРШИВ СЕБЕ...

Система новітнього невільництва доводить інколи свої жертви до одчаю. Показником цього був факт, що мільйони советських громадян дожидали нетерпеливо приходу німців, хоч нацистський режим не був крачий від большевицького. Який глум над людиною XX століття, коли по однім боці Буга, що поділив Європу на дві частини й розмежував два світи, советські невільники мріяли про те, щоб дістатись під німців і вирватися на „волю”, а на другім боці тієї річки такі самі невільники ждали хвилини, щоб утекти з гітлерівського пекла.

тор Гарт, конгресмен Дж. Лесінські і кол. конгресмен А. М. Бентлі.

В офіційній частині із словом та привітаннями виступали: пп. Ст. Ленкавський, Ярослав Стецько, д-р Р. Малащук, м-р Е. Лозинський, д-р М. Кушнір, ред. В. Душник, д-р А. Шутка, ред. М. Бажанський, м-р Б. Футей, В. Мазур, названі уже вище делегати від американських установ. Слід відмітити змістовне слово пані М. Бек і А. Бентлі.

Програму уміло вели в українській мові п. В. Щербай, а в англійській — Т. Когут.

У мистецькій частині виступали: мішаний хор СУМА ім. М. Павлушкова з Чікаго під керуванням проф. М. Федорова, духова оркестра СУМА „Трембіта” з Клівленду, диригент проф. Р. Лесик, балетна група СУМА ім. „Київ” під мистецьким керуванням Йоанни фон Драгінди (народженої вже в ЗДА українки) і Капеля Бандуристок СУМА з Детройту під мист. керівництвом Петра Потапенка. Единим сольовим виступом була декламація „Поетові”, яку виконала в сумівському однострій юначка Віра Потапенко.

Цілість мистецької частини вийшла під кожним оглядом добре. Приємно звучали молоді голоси в хорі з Чікаго і бандуристок у супроводі їх інструментів, труби і кларнети клівлендської оркестри, а головно милювали оча стильної танки детройтської молоді СУМА під керуванням фон Драгінди. Слід ще пригадати, як дуже позитивний момент, участь у програмі, виступах і в Зустрічі молодих сил різного віку.

Такі думки приходять до голови, коли чиємо книжку Густава Герлінга-Грудзінського „Інший світ” (Gustaw Herling-Grudziński — Inny Świat, Zapiski sowieckie, Gryf Publications Ltd., London, 1953). Треба признати авторові, що напрочуд спокійно й зрівноважено, а при тім дуже об'єктивно, змалював він жах советських таборів катаржної праці, не переборщуючи ніде й не силкуючись розбудити в читача співчуття для себе. Тому віримо йому без застережень, тим паче, що його відношення до українців та інших народів, з якими довелось йому жити й терпіти, наскрізь доброзичливе.

У своїй книжці автор звертає нашу увагу особливо на „урків”, які в кожному советському таборі є найбільшим нещастям для політичних засланців. Він чітко відрізняє „битовиків” від „урків”. Урками стають звичайні злочинці щойно після кількакратної рецидиви. Урки в основному не покидають уже ніколи концентраційних таборів і виходять на волю лише на кілька тижнів, щоб полагодити свої найпильніші справи і... зробити нові злочини. Мірилом позиції, яку виробив собі в таборі такий злочинець, є не тільки те, скільки років і за що сидів, але й майно, яке зумів собі придбати паскарством, злодійством, а нерідко і вбивством політичних засланців. Урки в советських таборах це своєрідна каста і найвища влада після комandanта охорони. Урки рішать про вартість усіх робітників табору.

Автор сидів разом із Шкловським, полковником червоної армії, який, хоч був поляк з походження, називав Росію свою батьківщиною, а Польщу „країною своїх батьків”. В дорозі до Єрцева, де був концентраційний табір, їхав автор разом із Шкловським в одному переділі „столипінського” вагона. В куті урки почали грati в карти. Один із них спокійно розказував, як у печорському таборі зарубав сокирою кухаря, бо той відмовив йому додаткової порції каши. Розказував це з гордістю, не перериваючи ні на хвилину гри. Нагло кинув він карти, став перед Шкловським, який сидів загорнений у свій військовий плащ, і крикнув: „Давай шинелю! Я її програв

у карти". Полковник витріщив здивовано очі й, не змінюючи позиції, рушив плечима. „Давай, а то очі виколю!" Шкловський піднісся помалу й віддав плащ.

Гра в чужі речі найприємніша розвага урків. Сидячи десь у куті бараку, політичний в'язень навіть не догадується, що заялозені карти на другому кінці бараку можуть притечати його долю.

Сьогодні слово „проїзвол" уже майже незнане советським в'язням, бо доба його панування в більшості большевицьких тaborів скінчилася. Це слово означало владу урків у задротованій зоні табору від пізнього вечора до світанку. „Тридцять сім" у свідомості старих советських в'язнів, які мали щастя пережити роки „великої чистки", становить дату, подібну до народження Христа в свідомості християнина, або зруйнування Єрусалиму в свідомості жида. „Це було в 37-ім", шепчуть ще сьогодні уста, повні страху й незагоєного болю.

Коли ще не зачиняли на ключ комору, у яких в'язні складають після праці знаряддя, а влада сторожі після сумерку не сягала поза кінець штика, частина знарядь мандрувала ввечері до бараків. Перші валки урків, які прибули до табору 1938 року, використали той стан, щоб проклямувати в зоні від сумерку до світанку „レスпубліку в'язнів" з власними каптуровими судами. Ніякий енкаведист не мав відваги появитися вночі між бараками навіть тоді, коли до його вух доходили страшні крики й зойки мордованих урками політичних в'язнів. У 1938 р. впав жертвою такого „проїзволу" в таборі на Соловках Карло Радек, якого страшенно скатували. Тому, що слідство давало дуже марні наслідки, політичні в'язні мусіли зорганізувати власні відділи самооборони, і та війна між розгнузданими урками і в'язнями припинилася. „Республіка в'язнів" існували ще тільки на те, щоб уркам улегшити нічні лови на новоприбулих до табору жінок. НКВД дивилося на це крізь пальці. Новоприбулих жінок здебільшого попереджали старі „лагерниці" про небезпеку, але бували випадки, що новоприбулі не давали їм віри й падали жертвою урків. Скарги приймала влада з глумом і ніколи їх не полагоджувала. А втім, котра розважна жінка мала охоту наражати себе на

жорстоку помсту урків?! Довідувалися новоприбулі жінки вже першого дня, які є секрети боротьби за життя в таборі, і підкорялися їм інстинктивно, не виходячи з бараку вночі або шукаючи собі сильного опікуна серед урків.

У камері в Вітебську, де автор сидів спочатку, поки проголошено йому присуд на 5 років, застав він кільканадцять хлопців у віці від 14 до 16 літ. Малолітні злочинці — це було мариго советських тюрем, але майже не стрічав їх автор по тaborах примусової праці. Неприродно оживлені, вони вічно чогось шукали по чужих причах і віддавалися з замілуванням двом пристрастям: злодійству й онанізму. Майже всі вони не мали батьків або не знали нічого про їх існування. На безмежних просторах поліційної держави вели типове життя „безпризорних", подорожуючи „зайцем" товаровими поїздами з міста до міста. Жили з крадежу товарів із державних магазинів.

Безпритульні побіч урків творили у Советському Союзі найгрізнішу напівлегальну мафію, зорганізовану подекуди на зразок масонських льож. Советська влада дивилася крізь пальці на витівки безпритульних, уважаючи їх не обтяженими гріхом контрреволюції, себто плястичною масою, з якої можна все виліпити. Тому молоді хлопці навчилися швидко уважати тюрму за щось ніби вакаційну оселю. Деколи до келії приходив „воспітатель" і лагідним голосом кликав безпритульних на науку. Вуха пухли, коли „ребята" верталися з такого курсу. Найогидніші прокльони й лайка перепліталися тоді в їх устах із фразами „політграмоти". Тоді вони лаяли політичних в'язнів, співмешканців келії, за „троцькізм", „націоналізм" та „контрреволюцію".

Безпритульних у тюрмі політичні в'язні боялися, бо вони підслухували їх розмови й доносили таборовій владі. Вони спостерігали кожий рух політичного засланця й оскаржували його перед таборовою стороною. Грудзінський розказує таку подію: Старий жид, швець із Вітебська, приніс з собою в тюрму світлину дорогого сина, советського летуна. Щоб йому її не відібрали, зашив її у рукав. Думаючи, що безпритульні вже сплять, він розпоров рукав, витягнув світлину й почав нею любуватися. Але один безпритульний не спав; він при-

Iker

МІЖНАРОДНЯ ЛІГА

Фейлетон

Якось в Народному Домі представили мені земляка, що недавно прибув сюди з Польщі. з „відзисканих земель”, молодий такий, симпатичний чолов'яга, років 24, не більше.

— Поговоріть собі з тим молодцем, — сказав пан менеджер Народного Дому. — Він міг би вам дещо цікаве розповісти.

— Про життя на відзисканих землях? — питали молоду людину.

— Ні... про мої переживання вже тут, в Америці, — відповів земляк, злегка посміхаючись. — Як бачите, я ще не цілком добре опанував українську мову, і не диво: за півроку часу важко вивчити дві мови одночасно — українську та англійську, а забути польську, якою я говорив від маленької дитини, поки не приїхав сюди...

— А хто вам казав забути польську мову?

— Мій спонзор... мій дядько, що мене сюди спровадив... за що я йому дуже вдячний. Мій дядько, треба вам знати, великий український патріот, і перші слова, які я від нього почув, зійшовши з корабля, це було: „Забудь все те,

чайся і вдавав, що спить. За хвилину він зліз із причі, застукав у віконце дверей і за цигарку доніс вартовому про те, що бачив. НКВД зробило негайно трус і відібрало жидові світлину, єдину цінність, яка йому залишилася в сірому таборовому житті.

Чи були разом із автором у таборі каторжної праці також українці? Напевно були, але автор згадує тільки д-ра Ярослава Селезінку. Був де відомий адвокат з Радехова, чоловік сл. п. Ніни Селезінкової, батько Ірини Чумової, що живе тепер на еміграції у ЗДА.

Коли після угоди з Сікорським ген. Андерс почав організувати з засланців польську армію, автор „Іншого світу” з великими труднощами дістався на волю. Тут одна цікава подroбниця: автор твердить, що советський уряд надав умові свою власну інтерпретацію і уважав за польських громадян тільки поляків, тому затримано в тaborах українців, білорусинів і жидів з-поза лінії Керзона.

чим ти досі був, забудь мову нашого національного ворога, якою мусів говорити, щоб спасті своє життя, — тепер твоє життя починається заново! Йди між хлопців, в українське товариство, вивчай українську мову, будь українцем!”

— Та це рада непогана, — запримітив я.

— Розуміється! — поквапно притакнув хлопець. — Але я без дядькової науки усвідомлював собі, що мені треба змінити шкуру, обернувшись з начебто поляка в справжнього українця, хоч, запевняю вас, це не така легка справа і в три-міг’я, як кажуть поляки, ця переміна не станеться... Та я не про те хотів... Мені щось інше муляє душу чи то пак — турбус мене... Я, знаєте, розчарувався у своєму дядькові... Досі він був для мене світилом... взірцем українського патріота, а зараз... сам не знаю, що й казати... що про нього думати...

— А що таке трапилось? — питую.

— Що ж... Раз уже почав, так і доведеться розказати все до кінця. Вчора була неділя і ввечері, як звичайно, я пішов на 8-му вулицю відвідати моїх дядьків. Заходжу в хату — та й остановів на порозі! А мій дядько ніби з вітнамського фронту вернувся!.. Обличчя в нього розпухле, око підзельоване, щока перекошена... Шо з вами, дядечку?! — питую з острахом. А він буркнув щось сердите і метнувся до лазнички. Тоді питую тітку — що за пригода трапилася її чоловікові. А вона лише руки заломила!... „Бачиш, каже, до якого нещастя приводить людей оцей проклятий футбол?.. Пішов, каже, твій дядько з кумпаньйонами на футбольні змагання, бо це був, — за його словами, — дуже важливий матч: за мистецтво Міжнародної Ліги! Ну, по матчу, як звичайно, вся кумпанія подалася в бару і там почала дискусію — хто добре грав, а хто паталашив, хто стріляв на ворота і не поцілив, і так далі... Як виходить з того всього, твій дядько обстоював за червоними поляками, що вони краще грали, а якийсь п’янний селепко казав, що це „Червона Зоря” з Югославії ліпше грала, а поляки — це паталахи!.. В моменті дискусія так розпалилася, що той селеп ухватив з шинквасу кухоль з пивом і трахнув цим аргументом твого дядька по лепеті... А тепер він має „Червону Зорю”, і „Заглемб’є”, і цілу Міжнародну Лігу!

Ось стільки я почув від тітки про дядькову пригоду... I тоді мені стало дуже сумно на ду-

(Продовження з 2-ої стор. обкладинки)

Збіркова листа ч. 545, збірщик М. Хомут \$ 69.00.
Збіркова листа ч. 546, \$ 23.00.
Збіркова листа ч. 547, \$ 9.00.
Збіркова листа ч. 550, \$ 40.00.

АВБУРН, Н. И.

Збіркова листа ч. 566, збірщик Михайло Пінчак \$ 14.00.
Збіркова листа ч. 567, збірщик Михайло Латанишин \$ 25.00.
Збіркова листа ч. 568, збірщик Павло Пирогович \$ 31.50.
Збіркова листа ч. 570, збірщик Іван Весоловський \$ 12.00.

ЧЕСТЕР, ПА.

Збіркова листа ч. 551, збірщик М. Т. \$ 10.00.
Збіркова листа ч. 552, збірщик Андрій Заборський \$ 19.00.
Збіркова листа ч. 556, збірщик Богдан Малецький \$ 66.00.
Збіркова листа ч. 557, збірщик Богдан Малецький \$ 44.00.
Збіркова листа ч. 558, збірщик Богдан Малецький \$ 47.00.
Збіркова листа ч. 559, збірщик Богдан Малецький \$ 38.00.

НЮ ГЕЙВЕН У ПОКЛОНИ ГЕРОЯМ

У суботу 23 травня 1964 р. о год. 1-ї вечера заходом організацій ООЧСУ, СУМА і УПА відбулося величне Свято Героїв в Українській Церковній Галі. Перед Академією відбулася панахида за всіх Героїв, які полягли за волю України. Панахиду відправив місцевий парох, о. Монсіньор І. Стахів в сослуженні о. І. Завади. Після панахиди відбулася святочна Академія. У програмі свята, на яке численно прибули українські громадяни міста Нью Гейвену, юнака Ю. СУМА Л. Садівська відіграла на фортепіані американський гімн. Слово виголосив п. В. Добчанський, що пояснив значення свята Героїв і барвисто змалював візвольну боротьбу українського народу. Однохвилинною мовчанкою віддано салют помершим героям України. З черги доповідь виголосив п. О. Рудзинський з Гартфорду. Промовеце вміло підкреслив значення свята Героїв для українського народу і накреслив постаті тих визначних провідників, ідеї яких наснажували цілий народ на боротьбу за свою державну волю. Ці ж ідеї зуміють врятувати українську націю перед її знищеннем. Після доповіді юнак СУМА П. Гузик продекламував з чуттям: „Не здавить ворог нас”.

Присутній

ші... дуже сумно і, ніби, соромно... Чому, за віщо мій дядько, щирий українець, носить сливку під оком і має чотири шви на лобі?.. За червоне „Заглемб'є?” Чи варте воно такої жертви, щоб за нього полилася в барі гаряча кров українського патріота?.. Скажіть, пане добродію, і розсудіть самі?

ВІЛЛІМАНТИК

Збіркові листи чч.: 571-575, \$ 200.00.
МІЛВОКІ, ВІСК.
Збіркова листа ч. 596, збірщик Іван Макар \$ 70.00.
Збіркова листа ч. 597, збірщик І. Тимчишак \$ 9.00.

ФЛІНТ, МІШ.

Збіркова листа ч. 616, збірщик Іван Пивоварчук \$ 62.00.
Збіркова листа ч. 617, збірщик Микола Дзюба (Сагінав) \$ 20.00.
Збіркова листа ч. 618, збірщик Іван Пивоварчук \$ 21.00.
Збіркова листа ч. 625, збірщик Осередок СУМА на фонд ім. С. Бандери \$ 75.00.

ЮТИКА, Н. И.

Збіркова листа ч. 626, збірщик Ярослав Яцковський \$ 34.00.
Збіркова листа ч. 627, збірщик Осип Ліщинський \$ 51.00.

КОГОВС, Н. И.

Збіркова листа ч. 634, збірщик Михайло Савків \$ 60.00.
Збіркова листа ч. 635, збірщик Степан Коновалчук \$ 26.00.

ГАРТФОРД, КОНН.

Відділ ООЧСУ, Гартфорд \$ 50.00.

НЮ ЙОРК, Н. И.

Друкарня „Луна” \$ 50.00.

АМСТЕРДАМ, Н. И.

Відділ ООЧСУ, Амстердам \$ 40.00.

БАЙОН, Н. ДЖ.

Іван Ваган \$ 5.00.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Василь Твердохліб \$ 10.00.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Збіркова листа ч. 516, збірщик Василь Кацапір.
По \$ 10.00 — Відділ Українського Народного Союзу.
По \$ 5.00 — Василь Кацапір, Володимир Загводський, Василь Ковалік, Петро Гентош, Іван Швець.
По \$ 2.00 — Іван Мацяляк, Григорій Гонда, Евген Михайлів, Михайло Забловський, Іван Ковальський, Рибак, С. Станлей, Ігнат Балазюк, Михайло Голівка.
По \$ 1.00 — Василь Гонтарик, Василь Сисак, Іван Данилюк, Степан Білик, Зевік.

СПОКАНЕ, ВАШ.

Збіркова листа ч. 636, збірщик Анатоль Демусь.
По \$ 10.00 — Анатоль Демусь.
По \$ 5.00 — Іван Корник.
По \$ 3.00 — Петро Касперський.
По \$ 2.00 — Ілляріон Максименко.

ПОКПІСІ, Н. И.

С. Заваляк \$ 15.00.

БРІДЖПОРТ, КОНН.

Д. Онищук \$ 10.00.

ЛЮДЛОВ-СПРІНГФІЛЬД, МАСС.

Збіркова листа ч. 132, збірщик Василь Фіцик \$ 111.00.

(Закінчення збірки з 1963 року)

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСИВ!